

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

Gonca AKTAY
Yüksek Lisans Tezi

Hemşirelik Anabilim Dalı
Hemşirelikte Yönetim Yüksek Lisans Programı

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ

Bandırma, 2021

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN AKADEMİK ÖZ
YETERLİLİK ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI**

Gonca AKTAY
Yüksek Lisans Tezi

Hemşirelik Anabilim Dalı
Hemşirelikte Yönetim Yüksek Lisans Programı

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ

Bandırma, 2021

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Bu çalışma 01.10.2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Hemşirelik Anabilim Dalı ,
Hemşirelikte Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi olarak
kabul edilmiştir.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içine elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmemiş bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

(01/10/2021)

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenden fazlasını sunan kıymetli danışmanım Dr.Öğr. Üyesi Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ'a,

Gelecekteki mesleki hayatımda da bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm, yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen, örnek aldığım Prof. Dr. Serap ALTUNTAŞ'a,

Bana bu meslekte ışık olan Doç.Dr. Kevser TARI SELÇUK, Doç Dr. Gökhan ABA, Dr. Öğr. Üyesi Tangül AYTUR ÖZEN, Dr. Öğr. Üyesi Kamuran CERİT, Öğr. Gör. Dudu ÇETİNKAYA ve Uzm. Hemşire Ali ÖZKAN' a ,

Mesleğimde kendimi geliştirmemi sağlayan ve desteklerini esirgemeyen Eskişehir Acıbadem Hastanesi Hem. Hizmet Müdürü Filiz Güler ÖZET, Eğitim Hemş. Esra İLERİ ve Sorumlu Hemş. Zuhale KÖKÇÜ'ye,

Tez çalışmama katkı sağlayan değerli uzman hocalarım ve kıymetli hemşire öğrenci arkadaşlarıma,

Hayatım boyunca hiçbir desteğini benden esirgemeyen, başta annem Figen AKTAY'a, her konuda bana destek olan babam Fatih AKTAY'a, en zor anımda hep yanımda beni her zaman düşünen Abim Kaan AKTAY ve Eşi Melis AKTAY' a teşekkürü bir borç bilirim.

Gonca AKTAY

Bandırma

ÖZET

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

Hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterlilik akademik başarısızlığa karşı koymada önemli bir stratejidir. Ancak ulusal literatürde hemşirelik eğitiminde öz yeterliliğin genel olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu çalışmada, lisans düzeyinde eğitim gören hemşirelik öğrencileri için Bulfone ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen “Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği”ni Türkçeye uyarlayarak geçerlilik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlandı. Çalışmanın ikinci amacı, hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Metodolojik ve tanımlayıcı nitelikteki bu araştırmanın örneklem grubunu, Marmara Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde eğitim gören 235 hemşirelik öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği”nin özgün formu kullanıldı.

Ölçeğin çeviri-geri çevirisi yapıldıktan sonra ölçek 20 uzman görüşüne sunuldu ve dil ve kapsam geçerliliği için KGO skorları 0.80 ve üzerinde bulundu. Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi kullanıldı. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,825 ile yüksek derecede güvenilir bulundu. Madde-toplam puan korelasyon değeri 0,321 ile 0,747 arasında değiştiği; test tekrar test güvenirliği ise 0.817 olduğu bulundu.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerin çoğu kadın ve 25-28 yaş aralığındaydı. Ölçek alt boyutlarından *içsel duygu yönetimi boyutu* ile cinsiyet; *dışsal duygu yönetimi boyutu* ile sınıf düzeyi; *dışsal duygu yönetimi boyutu* ve *otomatik kontrollü davranış boyutu* ile yaş; *otomatik kontrollü davranış boyutu* ile öğrencinin başarı notu ortalaması değişkenleri arasında anlamlı fark bulundu ($p<0,05$). Sonuç olarak Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği, Türkçe için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Anahtar Sözcükler: Akademik Öz Yeterlilik, Öz Yeterlilik, Hemşirelik Öğrencileri, Geçerlilik, Güvenirlik

ABSTRACT

TURKISH ADAPTATION OF ACADEMIC SELF-EFFICACY SCALE FOR NURSING STUDENTS

Academic self-efficacy is deemed a noteworthy strategy for standing out against academic failure in undergraduate nursing students. Yet, the national literature host studies only superficially evaluating self-efficacy in nursing education. Therefore, the present study aimed to explore psychometric properties of the “Academic Nurse Self-Efficacy Scale” (ANSEC) developed by Bulfone et al. (2019), in the Turkish context. Moreover, we attempted to reveal the relationship between the academic self-efficacy among nursing students and their socio-demographic characteristics and thoughts on the program. The sample of this methodological, descriptive study consisted of 235 undergraduate nursing students at a state university. We collected the data using a demographic information form and the ANSEC.

Following the translation-back-translation procedure, we submitted the draft form to the opinions of 20 experts. We calculated its content validity index (CVI) values to be 0.80 and above. Then, we performed confirmatory factor analysis (CFA) to examine its construct validity. Moreover, we calculated its internal consistency coefficient and found out the scale to be highly reliable ($\alpha = 0.825$). Finally, we reported the item-total correlation values to vary between 0.321 and 0.747, while test-retest reliability was 0.817.

The majority of the participants were females and between 25-28 years. The findings revealed significant associations between internal emotion management and gender, between external emotion management and year of study, between external emotion management and auto-regulatory behavior and age, and between auto-regulatory behavior and GPA ($p < 0.05$ for all). Overall, we suggested that the ANSEC is a valid and reliable measurement tool for the Turkish context.

Keywords: Academic Self-Efficacy, Self-Efficacy, Nursing Students, Validity, Reliability

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI

BEYAN..... i

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR ii

ÖZET..... iii

ABSTRACT iv

İÇİNDEKİLER v

TABLolar LİSTESİ..... viii

ŞEKİLLER LİSTESİ..... ix

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ..... x

1.GİRİŞ 1

2.GENEL BİLGİLER..... 4

2.1.Öz Yeterlilik..... 4

2.1.1.Öz Yeterlilik Kavramı ve Özellikleri..... 4

2.1.2.Öz Yeterliliğin Boyutları 6

2.1.3.Öz-Yeterliliğin Kaynakları..... 7

2.1.4.Öz Yeterliliğin Gelişimini Etkileyen Süreçler 9

2.2.Öz yeterliliğin Akademik Başarıya Etkisi 11

2.3.Akademik Öz Yeterliliğin Hemşirelik Eğitime Yansımaları 13

2.4.Akademik Öz Yeterlilik İle İlgili Çalışmalar..... 14

2.4.1.Akademik Öz Yeterlilik İle İlgili Yapılmış Ulusal Çalışmalar 14

2.4.2.Akademik Öz Yeterlilik İle İlgili Yapılmış Uluslararası Yapılmış Çalışmalar 16

3.GEREÇ VE YÖNTEM..... 17

3.1.Araştırmanın Tipi 17

3.2.Araştırmanın Soruları	17
3.3.Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	17
3.4.Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	17
3.5.Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri.....	18
3.6.Araştırmanın Değişkenleri	18
3.7.Veri Toplama Araçları	18
3.8.Veri Toplama Formlarının Uygulanması	20
3.9.Verilerin Analizi ve Değerlendirme.....	20
3.10.Araştırmanın Etik Yönü.....	21
3.11.Araştırmanın Sınırlılıkları ve Güçlükleri	22
3.12.Araştırmanın Süreci.....	22
4.BULGULAR	24
4.1.Hemşire Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri Ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşüncelerine Yönelik Bulgular	24
4.2. Akademik Öz yeterlilik Ölçeği'nin Uygulama Öncesi Hazırlık Aşamalarına İlişkin Bulguları.....	27
4.2.1. Dil Geçerlilik Çalışması	27
4.2.2. Kapsam (İçerik) Geçerliliği Çalışmaları.....	27
4.2.3. Pilot Uygulama (Ön çalışma)	29
4.3.Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği Yapı Geçerliliği Bulguları.....	30
4.3.1.Doğrulamalı Faktör Analizi.....	30
4.4.Akademik Öz yeterlilik Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi Bulguları.....	34
4.4.1.İç Tutarlılık Analizleri.....	34
4.4.2.Zamana Göre Değişmezlik	36
4.5. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Puan Ortalamalarının Öğrencilerin	

Sosyo-Demografik Özellikleri ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşüncelerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular	37
5.TARTIŞMA	41
5.1.Hemşire Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Hemşirelik Bölümüne Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulguların Tartışılması	41
5.2.Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Uygulama Öncesi Hazırlık Aşamalarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	42
5.2.1.Dil Geçerliliğine İlişkin Bulguların Tartışılması	42
5.2.2.Kapsam Geçerliliğine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	43
5.2.3.Ön Uygulama (Pilot Çalışma)	44
5.3.Akademik Öz-Yeterlilik Ölçeği'nin Yapı Geçerliliği Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	44
5.4.Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi Bulgularının Tartışılması	45
5.4.1.İç Tutarlılık Analizlerinin Tartışılması.....	45
5.4.2.Zamana Göre Değişmezlik Tartışılması	45
5.5. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Puan Ortalamalarının Öğrencilerin Sosyo-Demografik ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşüncelerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulguların Tartışılması	45
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
7.KAYNAKLAR	54
8.EKLER.....	63
9.ÖZGEÇMİŞ.....	73

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Ölçeğin Boyutlarına Ait Özgün Ölçek Madde Sayıları Ve Alfa Güvenirlik Katsayıları.....	19
Tablo 3.2. Çalışmada Kullanılan Analizler	21
Tablo 4.1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri Ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı (N=235).....	26
Tablo 4.2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Maddelerinin Kapsam Geçerlik Oranlarının ve Ölçeğin Kapsam Geçerlik İndeksinin Hesaplanması	28
Tablo 4.3. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İyiliği Değerleri	31
Tablo 4.4. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Maddelerine İlişkin İstatistik Değerleri.....	33
Tablo 4.5. Faktörler Arası İlişkiler.....	33
Tablo 4.6. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Maddelerine İlişkin Madde Toplam Puan Korelasyon Sayısı Ve Cronbach Alfa Değerleri.....	36
Tablo 4.7. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği Ve Alt Boyutlarının Test Tekrar Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması Ve Korelasyonları (N=34).....	36
Tablo 4.8. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin İlişkin Maddelerin Ve Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri.....	37
Tablo 4.9. Ölçek Ve Alt Boyutlarının Karşılaştırma Puanları	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Öz Yeterliliğin Kaynakları	9
Şekil 2.2. Öz Yeterliliğin Gelişimini Etkileyen Süreçler.....	11
Şekil 3.1. Araştırmanın Süreci.....	23
Şekil 4.1. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlama Aşamalarına İlişkin Yapılan İşlem Basamaklarının Özeti	30
Şekil 4.2. Hemşire Öğrenciler İçin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli	32

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

ANSEs: Academic Self Efficacy Scale

AÖYÖ: Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği

CMIN/Df -CMIN: Ki-Kare testi

GFI (GOODNESS-OF-FIT INDEX): Uyum İyiliği İndeksi

AGFI (ADJUSTED GOODNESS OF FIT INDEX): Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi

CFI (Comparative Fit Index): İncelenen Model ile Alternatif Modelin Karşılaştırılmasına Dayalı Uyum İyiliği Testleri

RMSEA (ROOT MEAN SQUARE ERROR OF APPROXIMATION): Tahminin Kök Hata Kareler Ortalaması

NFI (NORMED FIT INDEX, NORMED CEFFICIENT, BENTLER-BONETT UYUM İNDEKSİ): Ölçeklendirilmiş Uyum İndeksi

TLI (TRUCKER-LEWIS INDEX): Ölçeklendirilmiş Uyum İndeksi

IFI (INCREMENTAL FIT INDEX): Artan Uyum İndeksi

1. GİRİŞ

Sosyal Bilişsel Kuram'ın kilit bir bileşeni olan öz yeterlilik kavramının temeli ilk olarak Albert Bandura ile atılmıştır. Son yıllarda yapılan araştırmalarda, öz yeterliliğin öğrencilerin performansını etkilediği, kendi öğrenme süreçlerinin düzenlenmesine ve akademik başarısına aracılık ettiği ortaya çıkmıştır (Zimmerman, 2000). Özellikle yaşamlarının büyük bir kısmını öğrenmeye ayıran öğrencilerin dikkat dağıtıcı sosyal çevresi, karşılaştıkları stres kaynakları sonucu meydana gelen akademik başarısızlıkları için odak noktası haline gelmiştir (Gore, 2006; Zimmerman, 1995:202). İlgili alan yazın incelendiğinde eğitim alanında yapılan ilk öz yeterlilik kavramı çalışmalarının büyük oranda öğrenme süreci ve akademik başarı üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Yapılan araştırmalarda, öğrencilerin akademik öz yeterliliği ile başarı ve öğrenim hedefleri arasında güçlü bir etkileşim olduğunun belirlenmesi (Maddux, 2002: 277; Gore, 2006; Honicke ve Broadbent, 2016) eğitim yönetimi alanı araştırmacılarını akademik öz yeterliliğin akademik başarı üzerindeki etkilerini incelemek ve tartışmak üzere daha fazla araştırma yapmaya yönlendirmiştir (İleri, 2019). Bunun nedeni ise öz yeterliliğin genellikle başarısızlığa karşı daha fazla çaba ve kararlılık (sebat) gösterilmesinin etkisiyle başarı yolunda bir aracılık unsuru olduğu düşüncesinin var olmasıdır. Ayrıca çalışmalarda, herhangi bir beceri düzeyinde öz yeterliliği yüksek olan öğrencilerin eğitim hayatında daha başarılı olduğu ele alınmakta ve akademik ortamda öğrencilerin öz yeterliliğinin akademik ilgileri, motivasyonları, stres faktörleri, yönetim biçimi, bilişsel yetkinliği ve başarılarını etkilediği belirtilmektedir (Bassi ve ark., 2007). Yüksek öz yeterlilik aynı zamanda öğrencinin zor görevleri kaçınılması gereken bir tehdit olarak görmesinin aksine üstesinden gelmesi gereken bir zorluk olarak algılanmakta ve bu yöndeki bakış açısı stres ve depresyon eğilimini azaltmaktadır (Athira ve ark., 2017). Akademik öz yeterliliğin stres üzerindeki etkiyi azaltmada yarar sağlamasının yanı sıra öğrencilerin akademik başarıları ve okudukları bölüme devam etme yönünde önemli bir gösterge (Vuong, 2010; Zajacova, 2005) olmakla birlikte, öğrencilerin akademik başarı modellerini incelemede not ortalamaları için güçlü bir öngörücüdür. Bu nedenle üniversite öğrencilerinde öz yeterlik duygusunun geliştirilmesi öğrenim görülen bölümlerde kalıcılık oranlarını artırmaktadır (Vuong, 2010).

Hemşirelik eğitimin amacı, teorik ve klinik uygulama altyapısı ile öğrenciye bilgi, beceri ve tutumları kazandırmanın yanı sıra mezun ettiği öğrencilerin bağımsız ve yetkinlik sahibi olabilmesini, çeşitli mesleki zorluklar karşısında verimli stratejik yöntemleri üretmesini kazandırmaktır (Hassankhani ve ark., 2015). Eğitim sürecinde hemşirelik öğrencileri zor görevlerle karşılaştıkça kendilerini yetersiz hissetmekte ve bir destek mekanizması geliştirememektedir. Nitekim öğrenciler ilerleyen süreçte bir danışmandan yardım almazsa kendilerini sağlıklı veya dinç hissetme ve akademik performansı sürdürmede sorun yaşamakta, aşırı alkol ve abur cubur tüketimi, egzersiz ve fiziksel aktivitede azalma gibi daha sağlıksız ve riskli davranışlara yönelmektedirler (Goff, 2011). Bu süreçte öğrenci açısından öz yeterlilik önem kazanmaktadır. Öz yeterliliği yüksek öğrenciler, zor görevleri yerine getirme sürecinde korkup başarısız olma inancıyla uzaklaşma davranışı göstermek yerine bu görevin kolayca halledilebilir olduğuna inanırlar. Bu inanca sahip olan öğrenciler başarısızlık karşısında kişisel başarısını artırır, strese ve depresyona karşı savunmasızlığını azaltır. Ayrıca öz yeterlilik başarılı performansla ilişkili olup, öğrencinin karmaşık bir yapıdaki hemşirelik uygulamasını yaparken motivasyon ve güvenini artırabilir (Athira ve ark., 2017). Yapılan araştırmalarda öz yeterliliği yüksek olan hemşirelik öğrencilerinin mesleğine devam etme ilgisinin daha fazla olduğu (McLaughlin ve ark., 2008; Grimm, 2017:4; Bulfone ve ark., 2019); öğrencilikten klinisyenliğe daha kolay geçiş yaptığı bulunmuştur (George ve ark., 2017). Bununla birlikte çalışmalarda öğrenci mezun olduktan sonra da mesleğine daha fazla katkı sağladığı ve kaliteli hemşirelik bakımı sunmada aktif rol oynadığı saptanmıştır (Jonson ve ark., 2017). Bu bağlamda hemşirelik öğrencileri için öz yeterliliğin geliştirilmesi hayati önem taşımaktadır (Athira ve ark., 2017)

Bulfone ve ark. (2019), hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterliliğin geliştirilmesi ve uygulanmasının akademik başarısızlığa karşı koymada en etkin strateji olduğunu belirtmişlerdir. Ancak literatürde hemşirelik eğitiminde öz yeterliliğin genel olarak ele alındığı görülmektedir (Zajacova, 2000). Hemşirelik eğitiminde öz yeterliliği genel olarak değerlendirmek yerine hemşirelik eğitiminin iki boyutu olan teori (akademik) ve klinik boyutların ayrı ayrı olarak değerlendirmek önem arz etmektedir. Çünkü genel olarak öz yeterlilik değerlendirildiğinde, bir hemşirede olması gereken nitelik ve beceriler çeşitlilik gösterdiğinden ve hemşirelik eğitiminin akademik gereklilikleri farklı olduğundan elde edilen çıktılar tutarsız

olabilir (McLaughlin ve ark., 2008). Ayrıca Zimmerman'ın (1995:203) akademik öz yeterliliğin özelliklerinde belirttiği gibi, öz yeterlilik çok boyutlu olduğundan her alan için değişiklik göstermektedir. Bunun için de hemşirelik öğrencilerinin akademik ve klinik öz yeterliliğinin değerlendirilmesinde ayrı ayrı şekilde ele alınan standart ölçüm araçlarına gereksinim vardır. Bu konuda alan taraması yapıldığında ulusal ve uluslararası birçok çalışma bulunmakla birlikte ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin performans değerlendirilmesine yönelik olarak geliştirilen klinik performans öz yeterlilik ölçeği bulunmaktadır (Pozam ve Zaybak, 2016). Ancak hemşirelik eğitimine özgü değerlendirme yapılan akademik öz yeterlilik form veya ölçeğine rastlanılmamaktadır. Tüm bu verilerden yola çıkarak hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterliliğin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca öğrencilerin akademik öz yeterliliğinin değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir olan ölçeklerin sınırlı sayıda olması nedeniyle bu konuda bilimsel çalışmalara katkı yapılamadığı görülmektedir. Yakın bir tarihte, Bulfone ve ark. (2019), hemşirelik lisans programlarında öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğini değerlendirmek amacıyla sahip Akademik Öz yeterlilik Ölçeğini [AÖYÖ] geliştirmişlerdir. Bu çalışmada, Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe formunun hemşirelik öğrencilerinde geçerlilik ve güvenilirliğinin test edilerek uygulanması; ayrıca hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu ölçeğin ulusal literatüre kazandırılarak akademik öz yeterliliği düşük olan öğrencilerin henüz mesleki eğitimleri bitmeden öz yeterliliğinin ve başarılarının artırılmasına yönelik mentorluk gibi girişimlerin planlanmasında eğitim yöneticilerine ve öğretim elemanlarına öngörüler sağlayacağı ve farklı eğitim stratejilerinin geliştirilmesiyle hemşirelik lisans eğitim kalitesinin artırılmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Öz Yeterlilik

2.1.1. Öz Yeterlilik Kavramı ve Özellikleri

Öz yeterliliğin teorik temeli, 1986 yılında Sosyal Bilişsel Teori'nin yeniden geliştirildiği ve adlandırıldığı ünlü psikolog Albert Bandura'nın (1977) Sosyal Öğrenme Teorisi ile başlamıştır (Zulkosky, 2009). Sosyal Öğrenme Teorisi'nin en popüler kavramlardan biri olan öz yeterlilik kavramı ilk olarak Bandura tarafından tanımlanmıştır ve en genel ifadesiyle “insanların kendilerini nasıl hissettikleri, düşündükleri, davrandıkları ve motive oldukları konusunda bir fark oluşturmaları” şeklindedir (Zulkosky, 2009). Bandura Sosyal Öğrenme Teorisi'nin, bireylerin davranışlarının bulunduğu koşulların, anlayışın ve duyguların karşılıklı etkileşmesi sonucu oluştuğunu savunmaktadır. Bu teori kapsamında öz yeterlilik kavramının bilişsel süreçler üzerinde etkisini araştıran Bandura, bu kavramın bu süreçlerdeki önemli rolünü ortaya çıkarmıştır. Böylece öz yeterliliğin evrensel olarak kabul gören tanımı ilk olarak Bandura (1977) ile ortaya çıkmıştır. Bandura'nın tanımına göre öz yeterlilik, “kişilerin bazı kazanımları elde etmedeki gerekli olan davranışların belirlenmesi ve yürütülmesi için kendi becerilerine/yeteneklerine olan inancı” şeklindedir (Bandura, 1999: 46). Bir başka tanıma göre öz yeterlilik, belirli alanlarda ve durumlarda istenen hedeflere ulaşmak için bireyin beceri ve yeteneklerini koordine etme yeteneği hakkında inançlarıdır (Maddux ve Gosselin, 2012: 200). Aslında öz yeterlilik iyimser bir inancı yansıtmaktadır; bu durum bireyin yeni ve zor görevleri gerçekleştirirken gerekli olan becerilerin kendisinde bulunup bulunmadığına ve zorluklarla başedip edemeyeceğine inanmasıdır (Safaria ve Ahmad, 2013). Örneğin düşük öz yeterliliğe sahip bireyler depresyon, kaygı ve çaresizlikle mücadelede güçsüz kalmaktadır (Karakullukçu ve Gürsoy, 2019). Ancak yüksek öz yeterliliğe sahip kişiler ise zorluklar karşısında daha fazla direnç ve çaba göstermeyi sağlarken; daha az olumsuz duygular yaşarlar (Zimmerman, 2000).

Bir kişinin belirli bir görevi yerine getirip getiremediğinin inancını ifade eden öz yeterlilik, bireylerin bir görevi başarıyla gerçekleştirebilmesi için gerekli olan eylemleri organize edebilmesi ve bu eylemleri yerine getirebilmesidir (Akın ve Başören, 2015; Aras, Koçak ve Çetinkaya, 2019; Kızanlıklılı ve Silik, 2019). Daha açık bir ifade ile öz yeterlilik, bireyin fiziksel veya psikolojik özellikleri gibi bireysel

niteliklerinden ziyade görevleri yerine getirme yeteneklerinin sorgulanmasını içerir. Bireyler kendileri hakkında ne hissettiklerini değerlendirmek yerine verilen sorumluluklar karşısında bunu yerine getirip getiremeyeceği konusunda becerilerini değerlendirir (Zimmerman, 1995: 203). Aslında bireyin bir görevi yerine getirmek için sahip olduğu becerilerin aksine belli koşullar altında bu becerileriyle ne yapabileceğine inanması gerekir (Maddux, 2002: 278). Öz yeterlilik, bireyin algıladığı yeteneği ile görevini başarıyla yerine getirebilme inancını belirtmekte olup (Ersoy, 2011), kendi kapasitesinin yeterli olmadığına inanarak görevlerden kaçınırken yapabildiğine inandığı görevleri denemeye meyilli olmasıdır (Robb, 2012). Genel olarak “Bu işi başarabilir miyim” sorusunun cevabı öz yeterliliği anlatan anahtar bir cümledir (Maddux ve Gosselin, 2012:198). Kişinin sahip olduğu yetenekleri değil, yeteneklerine ilişkin neler yapabileceğinin yargısını oluşturmaktadır ve bu kavram ayrıca bireylerin kendisi hakkındaki düşüncelerini küresel bir bakış açısı edinmek yerine belirli bir hedefe ulaşma algısı oluşturarak öz saygı veya öz değer gibi ilişkili olduğu kavramlar arasında fark yaratmaktadır (Zulkosky, 2009).

Sosyal Öğrenme Kuramı’nın ikincil güdüsü olarak ödüllendirilebilen ve güçlendirilebilen davranışlar arasında yer alan öz yeterlilik kavramı, “*yapabilirim*” duygusu ile insanın çevresine hakim olmasını sağlarken (Alavi, 2014); öz yeterliliğin azalması ile kişide özgüven, başarı, kişisel gelişimlerde azalma yaşatarak stres, depresyon, anksiyeteye neden olabilmektedir (Zulkosky, 2009). Öz yeterlilik, bir eylemi hem başlatabilir hem de etkililiğinde rol alabilir. Rol aldığı bu süreç basit motor eylemlerden karmaşık ve zorlayıcı eylemlere kadar farklı alan ve durumlarda, farklı davranış ve performanslarda kullanılabilir. Örneğin bir çivi çakmak veya tahta kesmek basit motor hareketlerini gerektiren bir durum olsa da bir ev inşa etmek bu motor hareketlerin etkili bir şekilde kullanılmasının ötesinde beceriler gerektiren karmaşık girişimi ifade etmektedir (Maddux ve Gosselin, 2012:203). Dolayısıyla kişilerin sahip oldukları öz yeterlilik kişinin bilişsel yeteneğini, bilgiyi edinmesini, düzenlemesini ve bunu kullanarak düşünce sürecini etkileyebilmektedir (Rowbotham ve Owen, 2015). Kişinin elde etmek istediği sonuca ulaşmak için gerekli eylem planlarını planlama ve yürütme yeteneklerine inancı temsil eden bu kavram, gerekli davranışın başlatılıp başlatılmayacağına karar verme, bu süreçte ne kadar çaba harcanacağı ve ne kadar sürdürüleceğini belirleyen motivasyonu açıkladığından

karşılaşılan güç, karmaşık girişim ve mücadelelere karşı edinilmesi gereken kavram olarak açıklanmaktadır (George ve ark., 2017; Zulkosky, 2009). Aslında daha net bir ifadeyle öz yeterlik, davranışın başlatılıp başlatılmayacağını, ne kadar çaba harcanacağını ve ne kadar süreceğini belirler. Bu açıdan öz-yeterlilik bilişsel ve duyuşsal süreçlerde önemli rolü olan çok yönlü bir kavramdır (Zulkosky, 2009).

Literatürde öz yeterlilik kavramının farklı şekillerde adlandırıldığı yer almakta olup, bu kavramların tümünün Bandura'nın tanımladığı öz yeterlilik kavramıyla aynı anlamı içerdiği görülmektedir. Yapılan çalışmalarda öz yeterlilik kavramı yerine öz etkililik, öz yeterlik algısı (sence of self-efficacy), öz yeterlik inancı (self-efficacy belief), yetkinlik beklentisi (efficacy expectation) ve kişisel yeterlik beklentisi (expectation of personel efficacy) kavramlarının kullanıldığı görülmektedir (Kara ve Mirici, 2002; Kartopu, 2016; Yener, 2018). Bunların dışında öz yeterlilik kavramı yetkinlik kavramı ile benzeştirilmektedir. Ancak yeterlilik (competence) ve yetkinlik (competency) farklı kavramlardır. En sade anlamda yetkinlik, olağanüstü performansı vurgulayan bireysel özellikler iken; yeterlilik, bireyin işini etkin olarak yapabilmesidir. Bu açıdan kişinin yetkin olabilmesi için yeterli olması da şarttır.

2.1.2. Öz Yeterliliğin Boyutları

Bandura, öz yeterliliğin değerlendirilmesi için aktivite ve durum arasında düzey, güç ve genellik olarak üç boyut olduğundan bahsetmektedir (Harvey ve McMurray, 1994; Zimmerman, 2000; Arseven, 2016). Bunlardan ilki "*öz-yeterlilik düzeyi*", ikincisi "*öz-yeterliliğin genellenebilirliği*", son olarak ise "*öz-yeterliliğin gücüdür*".

- **Öz Yeterlilik Düzeyi:** Bireylerin gerçekleştirebileceklerine inandıkları görevlerin zorluk derecesini kolay, orta, zor gibi ifadelerle derecelendirmektedir. Bu duruma "Sınavlarım zor mu yoksa kolay mı olur" sorusu örnek gösterilebilir.
- **Öz Yeterliliğin Genellenebilirliği:** Farklı durumlar karşısında beklentilerin ne derece genellenebileceğini açıklamaktadır. "Öğrendiklerimin işime yarayacağından ne derece eminim?" sorusu, bu boyutun beklentinin farklı durumlarda ne ölçüde yaygın olduğunun anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.
- **Öz Yeterlilik Gücü:** Zor durumlar karşısında yerine getirilen görevlerin başarılı

olma konusunda gösterdiği inanç miktarını açıklamaktadır. "Çalışma ortamında iyi bir başarı sağlayacağıma ne kadar inanıyorum" sorusu buna örnek verilebilir.

Öz yeterliliğin tüm bu boyutları, anket yardımıyla ölçülerek ortaya çıkmaktadır (Zimmerman, 2000). Bu boyutlar kişinin sahip olduğu fiziksel ve psikolojik özellikler yerine görevi yerine getirmedeki yeteneklerine odaklanmaktadır. Örneğin bir öğrencinin düşük öz yeterlilik gücü sonucunda gösterdiği alanların belirlenmesiyle uygun müdahale ortamının belirlenmesi ve oluşturulması bu boyutların önemini vurgulamaktadır. Ayrıca öz yeterlilik işleyiş alanına göre farklılıklar gösteren, çok boyutlu özelliği olan bir yapıya sahiptir. Buna örnek olarak, bir öğrencinin tarih sınavında yeteneklerine olan inancı ile kimya sınavındaki yeteneklerine inancının farklı olması verilebilir (Zimmerman, 2000). Bu özelliği ile öz yeterliliğin insanların kendine uygun meslek seçmesi ve kariyerlerinde nasıl bir yol izlemeleri gerektiğine yardımcı olduğunu göstermektedir (Maddux ve Gosselin, 2012:212).

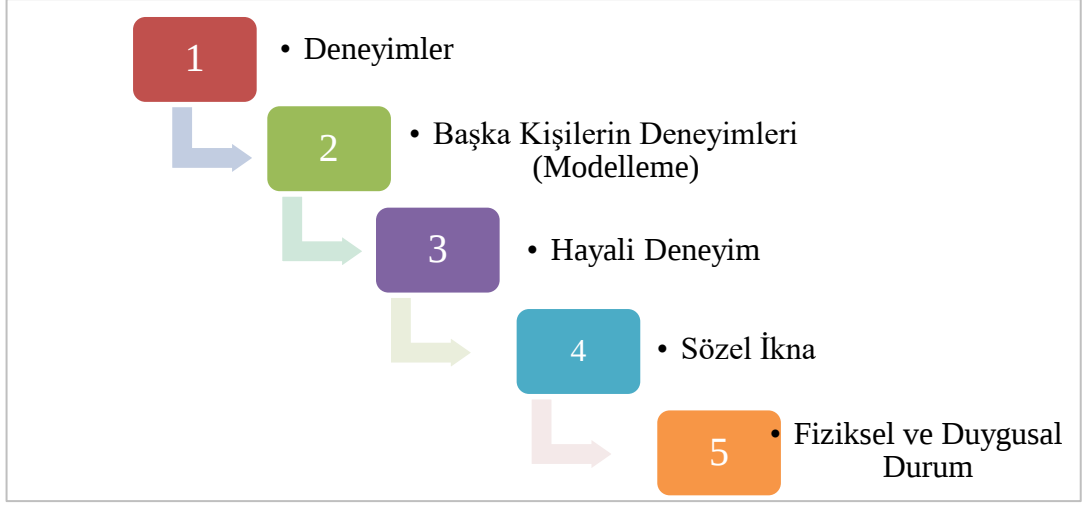
2.1.3. Öz Yeterliliğin Kaynakları

Bireyin davranışlarında önemli bir belirleyici olan öz yeterlilik dört entegre bilgi kaynağından etkilenmektedir. Bunlar kişinin başarı deneyimleri, başka kişilerin deneyimleri (modelleme), sözel ikna ve bireyin fiziksel-duygusal durumlarıdır (Bandura 1994: 2-3). Öz yeterlilik konusunda önemli çalışmaları olan Maddux (2002:280), bu dört entegre bilgi kaynağının yanı sıra beşinci kaynağın olduğunu savunarak hayali deneyimlerin de öz yeterliliği etkilediğini belirtmiştir. Bu kaynaklar aşağıda beş başlık altında açıklanmaktadır (Bandura, 1994:2-3; Bandura, 1978; Maddux, 2002: 280; Parsons, 2007; Maddux ve Gosselin, 2012: 203; Grimm ve ark., 2017).

- **Başarı deneyimleri (Performans Başarıları/Ustalık Deneyimleri):** Güçlü bir öz yeterlilik oluşturma için en etkili yolu öğrencinin elde ettiği başarılı deneyimleridir. Başarılı deneyimler öz yeterlilik duygusuna sağlam bir inanç oluşturmaktadır. Bir becerinin daha önce deneyimlenmesi ve pekiştirilmesi önemlidir. Yeterlilik duygusu oluşmadan başarısızlık deneyimi yaşayan bir öğrenci kendini başarısız hisseder. Ayrıca kolay başarılar sonucu elde edilen deneyimler de başarısızlık hissettirebilir. Eğer öğrenciler başarılı olmak için sahip olduğu beceri ve yeteneklerine inanırlarsa herhangi bir sıkıntı karşısında

kendilerini daha güçlü hissederler ve zor zamanlardaki sıkıntılardan daha güçlü şekilde kurtulmaya çalışırlar.

- **Başka Kişilerin Deneyimleri (Modelleme/Dolaylı Deneyimler):** Öz yeterliliği ve güçlendirmenin ikinci yolu ise başka kişilerin deneyimleridir. Öğrencinin kendine benzer kişilerin benzer koşullarda aynı çabada başarılı olduğunu görmesi öz yeterliliğini artırırken; aksi bir şekilde başarısız olduğunu görmesi de öz yeterliliğini düşürecektir. Buradaki önemli husus, öğrencinin gözlemlediği kişiyle arasında bir benzerlik olmasıdır. Bunun için öğrenciler istedikleri yeterliliklere sahip kişileri ararlar. Ancak bu deneyimler öğrencinin kendi deneyimlerine oranla öz yeterliliği üzerinde daha az etkilere sahiptir, çünkü öğrencinin kendi başına bir görev yapması, başkasını izlemekten daha bilgi vericidir.
- **Sözel İkna:** Öz yeterlilikte önemli üçüncü kaynak, sözel iknadır. Öğrenciler bir konuda iyi olduğuna dair sözel olarak ikna edildiklerinde başarmak için fazla çaba harcayacaklardır. Öz yeterlilikte algılanan ikna edici tavırlar öğrencilerin beceri gelişimi ve öz yeterlilik duygusu üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.
- **Fiziksel ve Duygusal Durumlar:** Öz yeterliliği değiştirmenin dördüncü yolu ise öğrencilerin stresini azaltmak ve duygusal veya fiziksel reaksiyonlardaki olumsuz yorumlarını değiştirmektir. Burada önemli olan bir öğrencinin duygusal ve fiziksel reaksiyonların derinliği değil, nasıl düşündüğü ve yorumladığı ile ilgilidir.
- **Hayali Deneyimler:** Öğrencilerin varsayımsal durumlarda etkili olan veya olmayan davranışlarını hayal etmek öz yeterlilik kaynakları arasında sayılmaktadır. Hayal edilen şeylerde beklenen benzer durumlar doğrudan veya dolaylı deneyimlerden ortaya çıkabilir. Bununla ilgili olarak bir psikoloğun hastasını hayal gücüne yönlendirmesi bir çeşit sözel iknaya örnek verilebilir. Ancak gerçek bir deneyim kadar öz yeterliliğin üzerinde güçlü bir etkisi olması mümkün değildir.

Şekil 2. 1. Öz Yeterliliğin Kaynakları

Kaynak: Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

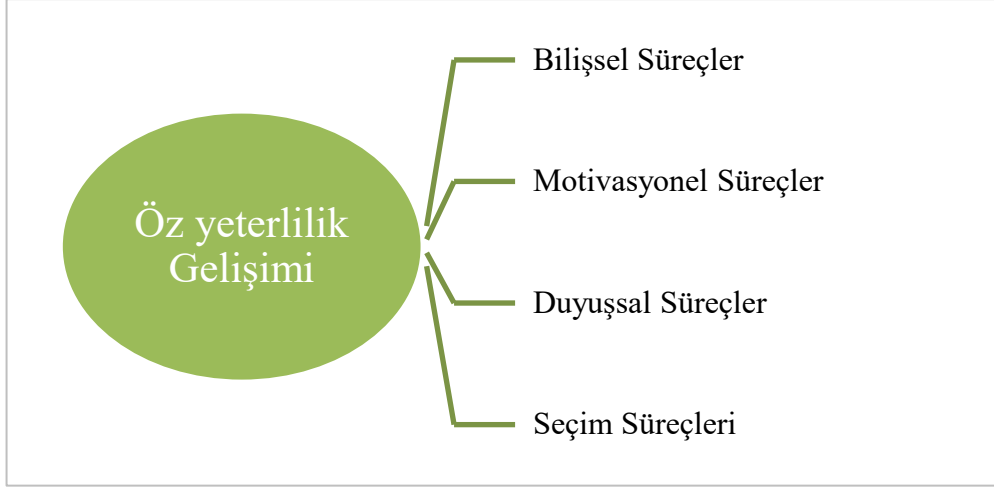
2.1.4. Öz Yeterliliğin Gelişimini Etkileyen Süreçler

Öz yeterlik genetik bir özellik değildir, aksine bebeklik döneminde oluşmaya başlayıp hayat boyu devam eden, zaman ve deneyimle birlikte belirli süreçlerle gelişmektedir. Öz yeterliliğin gelişim sürecini etkileyen belirli özellikler mevcuttur. Öz yeterliliğin nasıl geliştiğini anlamak için bilişsel, motivasyonel, duyuşsal ve seçim süreçlerini incelemek gerekir (Bandura, 1989:1175-1176; Bandura, 1997:116-160; Maddux, 2002: 278; Zulkosky, 2009; Rowbotham ve Owen, 2015; Maddux ve Gosselin, 2012: 204). Bu süreçler aşağıda dört başlık altında açıklanmaktadır.

- **Bilişsel Süreçler:** Öğrencilerin kendi düşünceleri performanslarını hem arttırabilir hem de azaltabilir. Bilinmektedir ki, çoğu insan davranışları kendi bilişsel hedeflerini içeren önsezileri ile düzenlenmektedir. Öz yeterlik, öğrencilerin kendi kendine yardımcı olabildiği veya engel oluşturabildiği düşünce yapılarını etkilemektedir. Örneğin öğrencilerin belirlediği hedefler kendi yeteneklerinin varlığından etkilenir. Bu açıdan öğrencinin öz yeterliliği arttıkça belirlediği hedefleri gerçekleştirmesi bir o kadar artmakta ve başarısına olan bağlılığı da güçlenmektedir. Böylelikle motivasyon artarken performans kazanımı sağlanmaktadır.
- **Motivasyonel Süreçler:** Bu süreç bilişsel aktiviteye dayanmaktadır. Öğrencinin ileriye dönük eylemlerinde neler yapılabileceklerini olumlu veya olumsuz tahmin

etmeleri, engeller karşısında ne kadar süre bağı kalacakları bu süreç ile belirlenir. İstenilen bir eylemi gerçekleştirmek veya caydırıcı olandan kaçınmak bu sürecin tasarladığı eylem planına bağıdır. Bu sürece göre öz yeterlik öğrencilerin ne kadar çaba göstereceklerini, engeller karşısında devamlılıklarına bağı olarak motivasyon düzeylerini, yeteneklerine olan inancının güçlölük derecesine göre çabalarının da o kadar değıştığını belirlemektedir. Yeteneklerine olan inancı güçlü olanların çabalarının da fazla olduğı, zorluklarla karşı karşıya kalındığında da yetenekleri konusunda kendinden şüphe duyanların ise çabalarını azalttığı bu süreç ile ilişkilidir.

- **Duygusal Süreçler:** Bu süreçte, öz yeterliliğin öğrencinin kendi kendine duygusal durumunu düzenlemesinde aktif rol oynadığı görölmektedir. Duygusal olan tepkiler düşünce sürecinin yapısını etkileyerek eylemleri etkileyebilir. Buna ek olarak, öğrencilerin olaylar karşısında baş etme becerileri de duygularını etkileyen bir diğerk etken olmaktadır. Risklerin üstesinden gelemeyeceğine inanlar risklere karşı huzursuz hissederken, riskleri kontrol altına alabileceklerine inanlar ise rahatsızlık hissetmezler.
- **Seçim Süreci:** Bireysel yeterlilik inançları ortam seçimleri ve çevre yapılarını etkileyerek zorlayıcı faaliyet ortamlarında kendilerini idare edebilecekleri veya karar vermelerini kolaylaştırabilecek sosyal ortamları seçmelerine yardımcı olur ve böylece kişisel gelişimi yönünde önemli bir etki bırakır. Seçimler kişisel yeteneklere dair inanç aracılığı ile yapılmaktadır. Kısaca öz yeterlilik öğrencilerin seçtikleri ortam aracılığı ile başarı için anahtar rol görevi üstlenmektedir.

Şekil 2.2. Öz Yeterliliğin Gelişimini Etkileyen Süreçler

Kaynak: Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

2.2. Öz yeterliliğin Akademik Başarıya Etkisi

Öz yeterlilik kavramı, Bandura'nın ilk kez tartışmaya aldığı 1977 yılından bugüne kadar psikoloji ve felsefe alanından farklı olarak eğitim, psikoterapi, sağlık, ve hemşirelik gibi birçok alanda da araştırma konusu olmuştur. Bu araştırmaların popülaritesi göz önüne alındığında, öz yeterlilik kavramı eğitim alanında öğrenme sürecine ve daha sonra akademik başarıya yönelik önemini vurgulayan bir literatür zenginliği bulunmaktadır (Maddux, 2002: 277; Gore, 2006; Honicke ve Broadbent, 2016). Örneğin bazı araştırmalar incelendiğinde, akademik ortamlarda öğrencilerin öz yeterliliğinin derslerine olan ilgisini ve motivasyonu, akademik stres faktörlerinin yönetimini, bilişsel yetkinliklerin gelişmesini ve başarılı olmasını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında araştırmalar üniversite öğrencilerinin akademik öz yeterliliği ile başarılı olma ve öğrenim hedeflerini gerçekleştirme arasındaki güçlü yapıyı doğrulamaktadır (İleri, 2019). Öte yandan çeşitli ampirik sonuçlar, öz yeterliliğin öğrencinin bir görevde başarısızlığı karşısında çabasını ve ısrarcı davranışını etkileyerek daha sonra kendisine verilen görevlerde başarılı olma konusunda güçlü bir şekilde aracılık ettiğini göstermiştir (Bassi ve ark., 2007). Öz yeterliliği yüksek olan öğrenciler daha çalışkan, zorluklar karşısında daha dayanıklı ve akademik olarak daha başarılı olmakla birlikte kaygı düzeyleri daha düşük olmaktadır (Barry ve Finney, 2009; Arseven, 2016). Uchida ve ark. (2018) yaptıkları araştırmada da öz yeterlik ve akademik başarı arasında güçlü bir ilişki bulunduğuna dair bilgiler yer almaktadır. Ayrıca akademik öz yeterliliği yüksek olan öğrencilerin

daha az riskli davranışlar sergilediği, zor durumlarla daha kolay şekilde başettikleri ve hatta akademik öz yeterlik arttıkça kırılganlık düzeyinin azaldığı belirtilmiştir (Biricik ve Belli, 2016). Benzer şekilde İleri (2019), öz yeterlilik anlayışı güçlü olan öğrencilerin yeni ve zor akademik görevleri başarma konusunda karamsar olmadıklarını ve kendilerine verilen bu görevleri yerine getirirken rahatlıkla üstesinden geleceklerini belirtmektedir. Tersine, düşük öz yeterliliğe sahip öğrencilerin de zor görevleri almaktan kaçındıklarını ve bu görevleri almamak için bahane üretme eğilimi içerisine girdiklerini savunmaktadır. Öz yeterliliği yüksek düzeye sahip öğrencilerin öğrenme sürecinde hedef belirleme, öz izleme, öz değerlendirme stratejileri kullanımı gibi öz denetim süreçlerini uygulayarak öğrenme yöntemlerini geliştirmektedirler (Zimmerman, 2000). Ayrıca öz yeterlilik öğrencilerin sadece akademik hedefleri belirleme ve sürdürme becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda başarılarından dolayı derin doyum ve memnuniyet de sağlar. Ek olarak, akademik öz yeterlik öğrencilerin okul ve kariyer isteklerini şekillendirir (Bassi ve ark., 2007). Açıkçası, üniversite öğrencilerinin akademik yeteneklerine olan inancı, akademik başarılarının önemli bir bileşeni haline gelir (Vuong ve ark., 2010). Bu açıdan öğrencilerin sadece akademik görevleri yerine getirme becerilerine sahip olmaları ya da geliştirmeleri değil, aynı zamanda görevleri başarıyla tamamlayabileceklerine dair güçlü bir inanç geliştirmeleri gerekir (Hsieh, 2007).

Bütün bu araştırmalarda ele alındığı üzere akademik öz yeterlik, “öğrenciye verilen akademik bir görevi başarıyla tamamlayabilmesine ilişkin sahip olduğu yeteneklerine olan inancı” (Öncü, 2012) ya da “başarıya ulaşabilmesi için çabalarına yol gösterici olan beceri ve buna yönelik özelliklerine ait inancı” ifade etmektedir. (Kandemir, 2010). Öz yeterlilik teorisinin öncüsü olan Bandura’nın görüşü ile “öğrencinin akademik bir görevde başarılı olabileceğine dair inancı” tanımlanırken öğrencinin öz yeterliliği ne kadar yüksek olursa akademik kazanımlar üzerinde etkisinin bir o kadar fazla olacağı da vurgulanmaktadır (Bandura, 1997: 216). Kısaca akademik öz yeterlilik, öğrencinin akademik alanda başarılı olmasına katkı sağlayan önemli bir araçtır (Srios, 2004). Bu bağlamda akademik öz yeterlilik, öğrencinin yetenek ve özelliklerinin başarı odaklı kullanılmasına imkan sağlamaktadır (Kalkan ve ark.,2019:319-325). Bu nedenle, akademik öz yeterlilik öğrencilerin sınıf içi çalışmalar, sınava hazırlanma, ödev veya dönem ödevi yazma gibi akademik

görevleri yerine getirme becerilerine olan inancını tanımladığından; yükseköğrenim gibi akademik ortamlarda genel öz yeterlilik yerine akademik öz yeterliliğin ölçülmesi daha etkin ve verimli olacaktır (Zajacova ve ark., 2005).

2.3. Akademik Öz Yeterliliğin Hemşirelik Eğitime Yansımaları

Hemşirelik eğitimi teorik ve klinik alt yapısı olan kurumsal ve uygulamalı bir süreçtir. Bu süreç boyunca hemşirelik eğitimi gören öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ancak öğrenciler eğitim süresince birçok stres ve zorluklarla karşı karşıya kalmakta, dolayısıyla öğrencilerin motivasyonu ile akademik başarıları düşmekte ve hatta fiziksel ve psikolojik sağlıkları olumsuz yönde etkilenmektedir (Bilgiç ve ark., 2017; Göger ve Çevirme, 2019). Hemşirelik öğrencilerin eğitim yaşantılarında zorluklarla karşılaştıklarında akademik öz yeterliliği yüksek olanların bu zorlukların üstesinden gelmek için daha fazla çaba gösterirken; diğer yandan becerilerinden/yeteneklerinden şüphe duyanların ise başetme becerileri yetersiz kalmakta ve daha fazla zorluklarla mücadele etmektedir (Kotaman, 2008). Bunun yanında güçlü öz yeterliliği olan hemşirelik öğrencilerinin daha zorlu görevleri üstelenerek daha fazla çaba harcamasına, görevi bitirmek için ısrarcı davranmasına, öğrenme sürecinde öz-denetim stratejileri uygulamasına ve öğrenmesinde bilişsel stratejileri daha fazla kullanmasına yardımcı olmaktadır (George ve ark.,2017). Böylelikle öğrenme sürecine aktif olarak katılan öğrencilerin öğrenme süreci daha hızlı gelişmekte ve bir hemşirenin sahip olması gereken becerileri geliştirecek zorlu faaliyetleri seçme olasılığı daha yüksek olmaktadır (Rowbotham ve Owen, 2015). Bu anlamda öz yeterliliği yüksek olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine devam etme ilgisinin daha yüksek olduğu (McLaughlin ve ark., 2008; Grim, 2017:4; Bulfone ve ark., 202) ve öğrencilikten klinisyenliğe daha kolay geçiş yaptığı bildirilmektedir (Karabacak ve ark., 2013; Al Sabee ve ark., 2017; George ve ark., 2017). Böylelikle hemşirelik öğrencileri mezun olduktan sonra mesleğine daha fazla katkı sağlayabilmekte ve daha kaliteli hasta bakımı yapabilmektedir (Jonson ve ark., 2017). Bu açıdan öz yeterlilik kavramı hemşirelik eğitiminde önemli bir unsur olduğundan (McLaughlin ve ark., 2008; George ve ark.,2017; Jonson ve ark., 2017) eğitim sürecinde öğrencilerin öz yeterliliği artırılmalıdır (Karabacak ve ark., 2013).

Nitelikli insan gücünü sağlamada hemşirelik eğitimi veren kurumlar sağlık sektörüne kaliteli hemşire yetiştirebilmeyi hedeflemektedir (Çam ve Yıldırım, 2009). Çünkü hemşireliğin meslek olabilmesinin ve ilerlemesinin gerekli koşullarından biri de hemşirelik öğrencilerinin bilimsel bilgiyi kullanabilmesiyle başlamaktadır. Nitekim bunu kullanmayan öğrenciler hemşirelik uygulamalarında bilimsel olmayan deneme yanılma yöntemlerine yönelerek sorunların çözümlenmesinin ve yeni bilgiler öğrenilmesinin önüne engel koyarak mesleğin meslekleşmesi önüne geçmeye ve bakım verilen kişilere, ailelere, topluma "zarar vermeme" ilkesini göz ardı etmeye kadar sorunlara neden olabilir (Okuroğlu ve ark., 2014). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliklerinin artırılması akademik süreçte oluşabilecek hatalar zincirinden doğan sıkıntıları azaltmada faydalı olacaktır (Liu ve Lu, 2017).

2.4. Akademik Öz Yeterlilik İle İlgili Çalışmalar

2.4.1. Akademik Öz Yeterlilik İle İlgili Yapılmış Ulusal Çalışmalar

Türkiye’de hemşirelik öğrencilerinde akademik öz-yeterlilikle ilgili yapılan çalışmalar sayıca az olsa bile konu ile ilgili tabloyu göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Nitekim ilgili çalışmalar incelendiğinde, araştırmacıların hemşirelik eğitimi alan öğrencilere özgü değerlendirilen bir akademik öz-yeterlilik ölçüm aracı olmadığı genel bir akademik öz yeterlilik ölçeği kullanıldığı görülmektedir.

Sarıkoç ve Öksüz (2017), hemşirelik öğrencilerinin akademik motivasyon ve akademik öz yeterlik düzeylerini incelediği çalışmalarında, öğrencilerin içsel ve dışsal motivasyon düzeyleri ile akademik öz yeterlikleri arasında anlamlı ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Göger ve Çevirme (2018) öz yeterlik düzeyinin eğitim stresi üzerine hemşirelik öğrencilerine yönelik etkisini incelediği araştırmalarında, algılanan öz yeterlik düzeyinin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmacılar çalışmalarında öğrencilerin eğitimleri boyunca yaşadıkları stres türünün, derecesinin ve stresin üstesinden gelebilmek için öz yeterliliğin değerlendirilmesini önermişlerdir. Benzer şekilde Açıksöz, Uzun ve Arslan (2018)’ın hemşirelik öğrencileri üzerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya yönelik kaygı ve stres durumu arasında yer alan ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, öğrencilerin öz yeterlilik algı seviyelerinin

artması ile kliniksel becerilere ilişkin kaygı düzeyinin azaldığı; ancak öz yeterlilik algısı ile kliniksel becerilere yönelik algılanan stres arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığına vurgu yapmışlardır. Bunun yanı sıra Özvurmaz ve Mandıracıoğlu (2018) kesitsel tipte yaptıkları çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterlilik algısı ile klinik eğitim ortamı algısı arasında ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya katılan 678 öğrenciden elde edilen verilere göre akademik öz yeterlilik algısı ile klinik öğretim algısı arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ayrıca bulgulara akademik başarısı yüksek olan ve mezuniyet sonrası lisansüstü eğitim düşünenlerin akademik öz yeterlilik algısının yüksek olduğu yer almaktadır. Bu sonuçlar, hemşirelik eğitimi verilen yükseköğrenim kurumlarında öğrencilerin klinik eğitim ortamının olumlu hale getirilmesinin akademik anlamda pozitif etkileyeceği şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca Turgut (2018) tarafından hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları, akademik başarıları, akademik öz yeterlik düzeyleri ve buna yönelik aralarındaki ilişki yüksek lisans tezinde incelenmiş, bu değişkenlerden psikolojik dayanıklılıkları ile genel akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; akademik öz yeterliliğin genel akademik ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı bir etki yarattığı ve akademik öz yeterliliğin akademik başarı üzerinde anlamlı bir ilişki oluşturduğu tespit edilmiştir. Ek olarak, akademik öz yeterlilik ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar ile, öğrencilerin hemşirelik eğitimine başladıkları andan itibaren akademik öz yeterlilik ve psikolojik dayanıklılığı artıran ve destekleyen eğitim programlarının planlanmasının öneminden bahsedilmiştir.

Cengiz, Gürdap, Karaca ve Acun (2021) hemşirelik öğrencilerinin öz-yeterlilikleri ile mesleki güdülenme arasında ilişkiyi incelemiştir. Diğer çalışmalara benzer sonuçlar ortaya çıkarak bu çalışmada da öğrencilerin öz-yeterliliği arttıkça mesleki güdülenme düzeyinin arttığı saptanmıştır. Başka bir çalışma olan Aktaş ve Sançar (2021), hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlik düzeyi ile bilimsel araştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiş ve bu iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin akademik öz-yeterlilik düzeyi arttıkça bilimsel araştırmaya yönelik olumlu tutum gösterme düzeyi artmaktadır.

Yapılan araştırmaların tarihlerinden de anlaşılacağı gibi ulusal alan yazında akademik öz yeterlilik kavramına ilişkin akademik ilginin yeni olduğu söylenebilir. Ancak daha önce belirtildiği gibi hemşirelik eğitiminin akademik ve klinik açıdan ölçülebilir olması ise büyük önem taşıtmaktadır. Akademik  z yeterliliğin akademik başarı üzerinde önemli bir etkisi olmasına rağmen, hemşirelik  ğrencilerinin lisans eğitimi sürecinde akademik öz-yeterliliğini ölçen geçerli ve güvenilir bir aracın ülkemizde bulunmadığı görülmektedir.

2.4.2. Akademik  z Yeterlilik İle İlgili Yapılmış Uluslararası  alışmalar

Uluslararası literatürde akademik özyeterliliği ölçen iki araç belirtilmiştir. Bunlardan ilki öz yeterlilik kavramını alan yazına kazandıran Bandura (1977)’nın  niversite Akademik  z Yeterlilik Anketi [CASES]’dir. Bir diğeri ise Solberg ve ark. (1993) tarafından geliştirilmiş ve İşpanyol  ğrenciler üzerinde test edilmiş ‘‘ niversite  ğrencisi  z Yeterlilik Envanteri [CSEI]’dir. Ancak mevcut olan iki aracın destekleyici geçerliliği ve güvenilirliği yoktur ve hemşirelik öğrencilerine özgü değildir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Metodolojik ve tanımlayıcı tasarımda planlanan bu çalışma, Bulfone ve arkadaşları (2019) tarafından lisans düzeyinde hemşirelik öğrencileri için geliştirilen, “Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği (AÖYÖ)”ni Türkçeye uyarlayarak geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi; hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapıldı.

3.2. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın amacına yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Türkçe’ye uyarlanan AÖYÖ güvenilir bir ölçme aracı mıdır?
- Türkçe’ye uyarlanan AÖYÖ geçerli bir ölçme aracı mıdır?
- Hemşirelik öğrencilerinin AÖYÖ nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri ile AÖYÖ puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Marmara Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde gerçekleştirildi. Araştırma verileri Ocak-Mart 2021 tarihleri arasında toplandı.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini, Marmara Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde eğitim gören hemşirelik öğrencileri oluşturmaktadır (n=406). Araştırma verilerinin toplandığı süreç içerisinde hemşirelik programı eğitimlerini uzaktan öğretim yolu ile sürdürmesi nedeniyle hemşirelik birinci sınıf öğrencileri akademik ortamda hiç bulunmadığından örneklem dışı bırakıldı (n=123). Ölçek uyarlama çalışmalarında örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde “geçerlik ve güvenilirliği yapılacak ölçeğin madde havuzunda bulunan madde sayısının 5-10 katı veya 200-300 kadar örneklem hacmi

belirlenir” ilkesi önemli bir ölçüttür. (Şencan 2005; Çam ve Baysan, 2010). Araştırmada kullanılacak ölçeğin madde havuzunda 14 maddenin bulunduğu gözönüne alındığında, örneklem büyüklüğünün 140- 280 kişi arasında olması hedeflendi. Bu nedenle çalışmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına (n=283) ulaşılması hedeflendi. Araştırma verilerinin toplandığı tarih aralığında, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan toplam 235 öğrenciye ulaşıldı. Veri toplama aracının yanıtlanma oranı %83’tür.

3.5. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri;

- Araştırma kapsamında yer alan üniversitenin Hemşirelik Bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi olmak,
- Eğitim-öğretim döneminde en az bir dönem yüzyüze/örgün eğitim almak,
- Çalışmaya katılmaya gönüllü olmak.

Araştırmaya Dahil Edilmeme Kriterleri;

- Örneklemeye dahil edilme kriterlerini karşılamamak,
- Veri toplama formunu eksik yanıtlamak.

3.6. Araştırmanın Değişkenleri

Bu çalışmada belirlenen bağımlı ve bağımsız değişkenler şunlardır;

- Bağımlı Değişkenler: Geçerlilik ve güvenirliği yapılan ölçeğin toplam puanı ile alt boyut puan ortalamaları,
- Bağımsız Değişkenler: Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi, hemşirelik bölümünden memnun olma durumu, hemşirelik eğitiminden memnun olma durumu, başarı not ortalamalarını içermektedir.

3.7. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Tanıtıcı Bilgi Formu” yer alırken; ikinci bölümde ise geçerlik ve güvenirliği test edilecek olan “Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği” bulunmaktadır.

- **Tanıtıcı Bilgi Formu:** Tanıtıcı bilgi formu öğrencilerin sosyo-demografik

özellikleri (öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, doğum yeri ve genel akademik başarı ortalamaları) ile hemşirelik bölümüne ilişkin düşüncelerini (hemşirelik programını isteyerek seçip seçmedikleri, seçme nedenleri, istemediyse seçmeme nedenleri, bu programda öğrenim görmekten memnun olup olmadıkları, hemşirelik eğitiminden memnun olup olmadıkları) belirleyen toplam 9 soru yer almaktadır (EK 8).

- **Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği (AÖYÖ) (Academic Self- Efficacy Scale [ANSES]):** Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği (AÖYÖ), 2019 yılında Bulfone ve arkadaşları tarafından lisans düzeyinde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerini belirlemek amacıyla 14 madde ve dört alt boyut olarak geliştirilmiştir (Ek 1). Ölçek alt boyutları 1-İçsel Duygu Yönetimi (1, 2, 3 nolu maddeler) 3 maddeden, 2-Otomatik Kontrollü Davranış (4, 5, 6, 7 nolu maddeler) 4 maddeden, 3-Dışsal Duygu Yönetimi (8, 9, 10 nolu maddeler) 4 maddeden, 4-Sosyallik (11, 12, 13 nolu maddeler) 5 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin maddelerine “Kendinize ne kadar güveniyorsunuz” sorusuna karşılık 5’li Likert tipi (1=Kendime hiç güvenmiyorum, 5=Kendime çok güveniyorum) puanlanmaktadır. Her sorunun puanı 1-5 arasında değişmekte ve pozitif maddelerden oluşmaktadır. Orijinal ölçeğin Standart Ölçüm Hatası (SEM) 0.69 iken Saptanabilen En Küçük Fark (SDD) 1.9 (%26), Cronbach Alpha değeri 0.84 olup, bu çalışmada ise 0.82 olarak elde edilmiştir.

Ölçeğin boyutlarına ait madde sayıları ile alfa güvenirlik katsayıları Tablo 3.1’de sunulmaktadır.

Tablo 3. 1. Ölçeğin Boyutlarına Ait Özgün Ölçek Madde Sayıları ve Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Boyutlar	Madde Sayısı	Özgün Ölçek Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları
İçsel Duygu Yönetimi (S1,S2,S3)	3	0.80
Otomatik Kontrollü Davranış (S4,S5,S6,S7)	4	0.72
Dışsal Duygu Yönetimi (S8,S9,S10,S11)	4	0.83
Sosyallik (S12,S13,S14)	3	0.73
Toplam Ölçek	14	0.84

3.8. Veri Toplama Formlarının Uygulanması

Koronavirüs pandemi süreci nedeniyle 2020-2021 eğitim-öğretim yılının bahar dönemi eğitim faaliyetleri uzaktan eğitim yöntemiyle yürütüldüğünden araştırma verileri online olarak hazırlanan ‘Google Forms’ üzerinden toplandı. Anketin linki, sınıf temsilcilerinin aracılığıyla öğrencilerin anlık mesajlaşma uygulamalarından öğrenci gruplarına gönderildi. Anketin giriş sayfasında öğrencilere aydınlatılmış onam sayfası sunulmuş ve kabul eden öğrenciler ankete devam etmiştir. Ankette yer alan tüm sorular zorunlu olarak doldurmayı gerektirdiğinden anketin geri dönüş oranı %100 olarak hesaplandı. Soru formunu doldurma süresi yaklaşık 5-7 dk sürmektedir. Ölçeğin zamana göre değişmezliğini değerlendirmek amacıyla test-tekrar test analizi için üç hafta sonra rastgele seçilen ve örnekleme dahil edilen 34 öğrenciye yeniden uygulanmıştır.

3.9. Verilerin Analizi ve Değerlendirme

Verilerin analizi için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 ve AMOS (Analysis of Moment Structures) 21 programı kullanıldı.

- Araştırmanın bulguları incelenirken tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanıldı.
- Ölçekten alınan alt boyut ve ortalama puanlarının normal dağılıp dağılmadığı uygunluk normallik testleri ve basıklık çarpıklık değerleri ile kontrol edildi.
- Ölçeğin test-tekrar test sonuçlarını değerlendirmek için pearson korelasyon analizi yapıldı.
- Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla “Güvenilirlik Analizi (Cronbach Alpha)” ve modelin uygunluğunu test etmek için “Doğrulamalı Faktör Analizi [DFA](RMSEA, GFI, CFI)” yapıldı.
- Veriler normal dağılıma sahip olduğu için istatistiksel değerlendirmelerde parametrik testler kullanıldı. Öğrencilerin sosyo-demografik bilgileri ile ölçek puanları arasındaki ilişkileri tespit etmek “iki grup arasındaki bağımsız örneklem t testi”, ikiden fazla grup ortalamalarında ki karşılaştırmalarda ise “ANOVA (F testi, tek faktörlü varyans)” yapıldı. Ortalamalar arasında fark yaratan grubu bulmak için Çoklu Karşılaştırma Testi olan “Bonferroni ikili karşılaştırma” kullanıldı.

Çalışmada kullanılan analizler aşağıdaki Tablo 3.2.”de verildi.

Tablo 3. 2. Çalışmada Kullanılan Analizler

Analiz Amacı	Kullanılan Analizler
Tanımlayıcı İstatistikler	Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart Sapma,
İçerik/Kapsam Geçerliliği	Davis Tekniği ile Kapsam Geçerlilik İndeksi
Yapı Geçerliliği	Doğrulamalı Faktör Analizi
İç Tutarlılık	Cronbach Alpha Madde Toplam Puan Korelasyonu
Zamana Göre Değişmezlik	Test-Tekrar Test (Pearson Korelasyon Testi)
Niceliksel Verilerin Karşılaştırılması	Normal Dağılıma Sahip Ölçeklerde; İki grup arasında bağımsız örneklem t testi, İkiden fazla gruplarda; Tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Fark yaratan grubu bulmak için Bonferroni ikili karşılaştırma testi
Normalliğini Değerlendirmek Üzere Kullanılan Analizler	Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk Normallik Testleri Basıklık Çarpıklık Değerleri

3.10. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce,

- Özgün ölçeğin Türkiye’de geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılabilmesi için ölçeği geliştiren yazardan e-mail aracılığı ile izin alındı (EK 4).
- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’na başvuru yapılarak 16.10.2020 tarih ve 2020-37 sayılı karar ile “etik kurul onayı” alındı (EK 5) .
- Araştırma kapsamına alınan yükseköğretim kurumundan resmi yazılı izin alındı (EK 6; Evrak tarih:13/11/2020 sayısı11333).

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde,

- Hemşirelik bölümü başkanlığına veri toplama formlarını uygulama öncesi çalışmanın amacına yönelik açıklama yapıldı ve kendisinden sözlü onam alındı.

- Online anket formunu giriş sayfasına bilgilendirilme yazısı eklendi (EK 7).

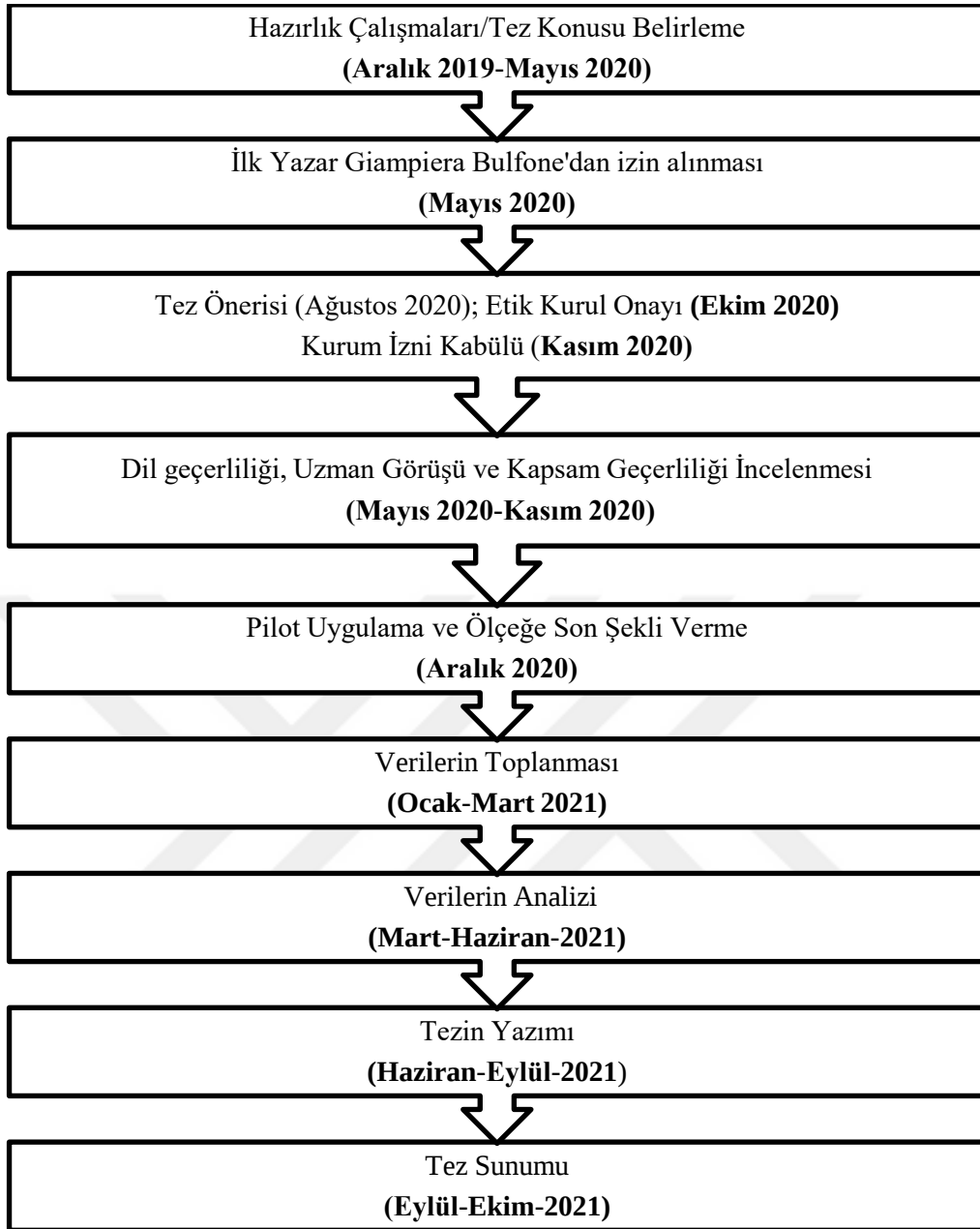
Araştırmanın yapılma amacı ve verilerin gizliliğine ilişkin bilgi verildi. Araştırmaya katılanlar anketin giriş sayfasında yer alan **“Kabul Ediyorum”** yazısını tıklayınca onamları alınmış oldu.

3.11. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Güçlükleri

Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik programı eğitimlerini uzaktan öğretim yolu ile sürdürmesi nedeniyle veri toplama aracın “Google Forms” üzerinden öğrencilere gönderilmesi araştırmanın sınırlılığını ve güçlüğü oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma verilerinin tek bir kurumdan elde edilmesi araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır. Bu ölçeğin başka dillerde geçerlik-güvenirliği mevcut değildir. Bu durumda bir açıdan çalışmada sınırlı yanı oluşturmaktadır.

3.12. Araştırmanın Süreci

Araştırmanın süresi ve olanakları Şekil 3.1 de akış diyagramı şeklinde yer almaktadır.

Şekil 3. 1. Araştırmanın Süreci

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın analizleri beş başlık altında yer almaktadır.

- Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşüncelerine yönelik bulgular
- Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin uygulama öncesi hazırlık aşamalarına ilişkin bulguları (dil geçerliliği, kapsam geçerliliği ve pilot uygulama)
- Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin yapı geçerliliği analizi bulguları
- Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin güvenirlik analizi bulguları
- Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin puan ortalamalarının öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ve hemşireliğe ilişkin düşünceleri ile karşılaştırılmasına yönelik bulgular

4.1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Hemşireliğe Bölümüne İlişkin Düşüncelerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.1. 'de araştırma kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile hemşirelik bölümüne ilişkin düşüncelerinin dağılımı yer almaktadır. Tablo 4.1'de belirtildiği gibi katılımcılar ikinci sınıftan 85 (%36.2), üçüncü sınıftan 73 (%31.1) ve dördüncü sınıftan 77 (%32.8) olmak üzere toplam 235 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 192'si kadın olmakla birlikte çoğunluğun da (%60,9) 25-28 yaş aralığında olduğu saptandı. Bandırma'ya yakın çevre illerden eğitim almak amacıyla gelen öğrencilerin çoğunluğunun sırayla Marmara (%40,9), Karadeniz (%14,0), Güneydoğu Anadolu (%11,1), Doğu Anadolu (9,4) ve (8,9) Ege bölgelerinden geldiği belirlendi. Buna ek olarak öğrencilerin başarı not ortalamalarında %52,8 'i "2.99-4.00", %32,3'ü "2.29-2.98", %13,2'si 1.86-1.85 ve %1,7'si 1.00-1.85 arasında not ortalamasına sahip olduğu belirlendi

Öğrencilerin hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri incelendiğinde, öğrencilerin % 95,7' nin hemşireliğe isteyerek tercih ettiği bildirildi. Hemşirelik mesleğini seçmede öğrencilerin % 32'si "hemşirelik mesleğini sevdiği ve ilgi

duyduğu”, %32’si “insanları sevdiği ve onlara yardım etmek istediği”, %29,1’in de “iş bulma imkanı kolay olduğu için” mesleği seçtiğini belirtti. Öğrencilerin %29,7’i mesleği istemeyerek tercih ettiğini, bunun nedenlerini ise %44,2’nin “toplumsal imajının düşük olması”, %42,8’nin “mesleğin çalışma koşullarının zor olması”, %12’sinin de “hastane ortamından hoşlanmadığım için” ifadeleri ile belirtti. Ayrıca öğrencilerin %75,3’ünün hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olduğu, %68,9’unun hemşirelik eğitiminden memnun olduğu saptandı.

Tablo 4. 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri Ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler (n=235)			Değişkenler	n	%	
	Sınıf			2.Sınıf	85	36,2
				3.Sınıf	73	31,1
				4.Sınıf	77	32,8
	Yaş			17-20	88	37,4
				21-24	143	60,9
				25-28	4	1,7
	Cinsiyet			Erkek	43	18,3
				Kadın	192	81,7
	Doğum Yeri (Bölgeye Göre)			Marmara	96	40,9
				Ege	22	9,4
				İç Anadolu	18	7,7
				Karadeniz	33	14,0
				Akdeniz	13	5,5
				Doğu Anadolu	21	8,9
		Güneydoğu Anadolu	26	11,1		
		Diğer(yurt dışı)	6	2,6		
Başarı not ortalaması			1.00-1.85	4	1,7	
			1,86-2.28	31	13,2	
			2.29-2.98	76	32,3	
			2.99-4.00	124	52,8	
Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşünceler	Üniversite sınavında hemşirelik bölümünü tercih etmeyi isteme durumu*	Evet (n=225)	Tercih Etme Nedenleri	n	%	
			Hemşirelik mesleğini sevdiğim ve ilgi duyduğum için	72	32	
			İnsanları sevdiğim ve onlara yardım etmek istediğim için	72	32	
			İş bulma imkanı kolay olduğu için	65	29,1	
			Anne-baba ve öğretmenlerim önerdiği ve ısrar ettiği için	11	4,8	
			Gelirinin iyi olması	3	1,3	
			Liseden Hemşirelik Mezunu Olduğum İçin	2	0,8	
		Hayır (n=70)	Tercih Etmeme Nedenleri	n	%	
			Toplumsal imajı düşük olduğu için	31	44,2	
			Mesleğin çalışma koşullarının zor olması	30	42,8	
			Hastane ortamından hoşlanmadığım için	9	13	
	Hemşirelik bölümünden memnun olma durumu (n=235)			Evet	177	75,3
				Hayır	19	8,2
				Kararsızım	39	16,5
	Hemşirelik Eğitiminden memnun olma durumu (n=235)			Evet	162	68,9
				Hayır	73	31,1

*Bu soruya yanıt veren öğrenci sayısı üzerinden değerlendirilmiştir.

4.2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Uygulama Öncesi Hazırlık Aşamalarına İlişkin Bulguları

Yabancı bir dilde geliştirilerek güvenilirlik ve geçerliği yapılmış olan ölçeğin başka bir dilde ve kültürde güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasının yapılarak kullanılabilir hale getirilmesine ölçek uyarlama denilmektedir (Seçer, 2018: 65). Ölçek uyarlama süreci dil uyarlaması (psikolinguistik özellikler) ile güvenilirlik ve geçerliliğin (psikometrik özelliklerin) incelenmesi ve kültürlerarası özelliklerin kıyaslanması ile gerçekleşmektedir (Akkuş, 2019). Ancak tüm bunların öncesinde ölçek uyarlaması yapmak isteyen araştırmacı veya araştırmacıların ölçeğin sahibinden (kişi/kurum) izin alması gerekmektedir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu aşamada ilk olarak, Bulfone ve ark. (2019) tarafından oluşturulan Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için ölçeğin sorumlu yazarından (corresponding author) izin alındı (EK 3). İzin sürecinin tamamlanmasından sonra ölçeğin Türkçe uyarlama süreci başlatıldı.

4.2.1. Dil Geçerlilik Çalışması

Bir ölçeğin farklı bir dile çevrilmesi esnasında anlamsal ve kavramsal açıdan birçok farklılaşmaya neden olan sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunları ortadan kaldırmak için birçok yöntem kullanılmakta olup, bu yöntemlerin arasında en yaygın ve kullanışlı olan “Çeviri Yöntemi” dir (Behling ve Law, 2019). Bu çalışmada ölçeğin dil geçerliliği için “çeviri-geri çeviri yöntemi” kullanıldı. İngilizce ve Türkçe dillerini ileri düzeyde bilen bağımsız iki kişi tarafından ölçeğin maddeleri İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi yapıldı. Böylelikle iki farklı çeviri arasındaki tutarlılık incelendi ve ölçeğin orijinal maddelerini en iyi şekilde ifade eden Türkçe formu oluşturuldu. Türkçe ölçek formu farklı iki dil uzmanı tarafından tekrar İngilizce'ye (geri çeviri) çevrildi. Çeviriler araştırmacılar tarafından titizlikle incelendi. Böylece anlam ve dilbilgisi açısından gerekli düzenlemeleri yaparak ölçeğin dil geçerliliği tamamlanmış oldu.

4.2.2. Kapsam (İçerik) Geçerliliği Çalışmaları

Dil geçerlilik süreci tamamlanan ölçeğin, konuyu ölçmeye yeterli olup olmadığını anlaşılmaması için kapsam (içerik) geçerliliği aşamasına geçildi.

Kapsam geçerliliği bir ölçeğin istenilen alan ile ilgili özelliği etkili ölçüp ölçmediğini ifade etmektedir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu aşamada ölçekte yer

alan maddelerin birden fazla anlam taşıyıp taşımadığını, her iki dilde eş anlamlara denk gelip gelmediğini ve hedef grubun uygun olup olmadığının değerlendirilmesi yapılmaktadır (Gözüm ve Aksayan, 2003; Aker ve ark., 2005; Akkuş, 2018).

Bu çalışmada kapsam geçerliğinin değerlendirilmesi için, Davis Tekniği ile 20 uzmandan görüş alındı (Karakoç ve Dönmez, 2014). Ölçeğin orijinal versiyonu ve Türkçe versiyonun yer aldığı uzman değerlendirme formu hemşirelikte yönetim alanında çalışmalar yürüten 20 uzmana e-mail yolu ile gönderildi. Uzman Kişi Listesi EK 3' yer almaktadır. Uzmanların öneride bulunmaları için gerekli alanlar "Uzman Görüşü Formunda" yer almaktadır (EK 2). Uzmanlardan, ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğinin ve kültürel eş değerliliğinin incelenmesi için 1 ile 4 puan arasında [1=Uygun değil, 2=İfadenin uygun şekle getirilmesi gerekiyor, 3=Uygun, ancak ifade için ufak değişiklik gerekiyor, 4=Çok uygun] derecelendirme yapmaları ve ölçek maddesi için 1-2-3 puan verdiklerinde öneride bulunmaları istendi. Kapsam Geçerlik Oranın hesaplamasının yapılabilmesi için üç (3) ve üzeri puan değerlerinin toplam uzman sayısına bölünerek 0,80 değer ölçütün karşılanması gerekmektedir (Yurdagül, 2005; Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu hesaplama göre, uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'ne ait maddelerin kapsam geçerlilik oranının 0.90- 1.0 arasında değiştiği görülmektedir. Dolayısıyla ölçekte ki maddelerin kapsam geçerliliği yönünden uygun olduğunun belirlenmesi sonucu ölçekten hiçbir madde çıkarılmadı. Uzman görüşleri doğrultusunda uygun düzenlemeler yapılarak ölçeğe son şekli verildi (Tablo 4.2).

Tablo 4. 2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Maddelerinin Kapsam Geçerlik Oranlarının ve Ölçeğin Kapsam Geçerlik İndeksinin Hesaplanması

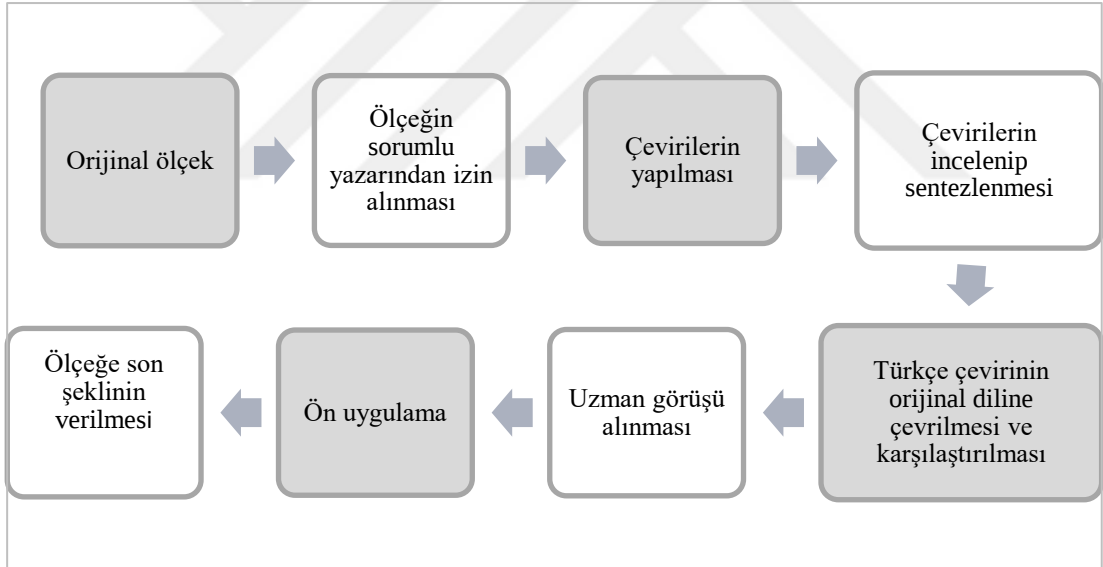
BOYUTLAR VE MADDELER	(3) VE (4) PUAN TOPLAMI	KAPSAM GEÇERLİK ORANLARI
İçsel Duygu Yönetim	20	1
S1	20	1
S2	19	0.95
S3	19	0.95
Otomatik Kontrollü Davranış	17	0.85
S4	20	1
S5	20	1
S6	19	0.95
S7	18	0.90
Dışsal Duygu Yönetimi	20	1
S8	20	1
S9	20	1
S10	20	1
S11	20	1
Sosyallik	20	1
S12	18	0.90
S13	20	1
S14	20	1
Toplam Uzman Sayısı	20	
Kapsam Geçerlik İndeksi	0,972	

* Madde kapsam geçerliliği tüm maddeler için sağlanmıştır. (KGO>0,80)

4.2.3. Pilot Uygulama (Ön çalışma)

Literatürde yer alan uyarlama sürecine göre dil geçerliliği ve kapsam geçerliliği aşamasından sonra elde edilen ölçek formunun küçük bir örneklem üzerinde denenerek gerekli düzeltmelerin yapılması ve sonrasında araştırma kapsamındaki örnekleme uygulanması gerektiği bilgisi yer almaktadır (Seçer, 2018:59). Bu çalışmanın pilot uygulaması, ölçek maddelerinin anlaşılabilirlik ve okunabilirliğini değerlendirmek amacıyla hemşirelik bölümü birinci sınıfta öğrenim gören 52 öğrenciye yapıldı. Pilot uygulama kapsamında hazırlanan veri toplama formunda öğrencilere maddelerin anlaşılıp anlaşılmadığı; anlaşılmadıysa maddelerin altında yer alan “Açıklama” kısmına öneride bulunmaları istendi. Öğrencilerden alınan geri bildirimler sonucunda ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini artırmak açısından bir maddeye açıklama; iki maddeye de anlaşılmayan kelimelerin tanımlaması eklendi.

Ölçeğin 1. maddesi olan “Bir sorun karşısında kaygıyı kontrol edebilme” ifadesine anlaşılabilirlik kazandırmak için “hemşirelik eğitimi döneminde karşılaştığın her hangi bir sorun olabilir” ifadesi eklendi. Ölçeğin 9. maddesi olan “Sınıf önünde kötü bir izlenim bıraktığında utanma” ifadesine anlaşılabilirlik kazandırmak için “Utanma: Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, mahcup olmak" anlamına gelmektedir” ifadesi eklendi. Ölçeğin 10. maddesinde bulunan “Görüşlerine değer verdiğin birine karşı "gaf" yaptığında duyduğun utancın üstesinden gelebilme” kelimesi parantez içinde “Gaf yapma: Bilmeden yersiz bir davranışta bulunmak veya başkasını incitecek söz söylemek, pot kırmak" anlamına gelmektedir” şeklinde açıklama eklendi. Açıklaması istenen kelimeler eklenerek ölçeğe en son şekli verildi. Pilot uygulama sırasında doldurulan veri toplama formları çalışmaya dahil edilmedi. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin Türkçeye uyarlama aşamalarına ilişkin yapılan işlem basamaklarının özeti, aşağıdaki Şekil 4.1. ’de şematize edilerek gösterilmiştir.

Şekil 4. 1. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlama Aşamalarına İlişkin Yapılan İşlem Basamaklarının Özeti

4.3. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin Yapı Geçerliliği Bulguları

Yapı geçerliliği, ölçekten elde edilen sonucun ve bu sonucun ne ile bağlantılı olduğunun açıklanmasıdır (Karakoç ve Dönmez, 2014). Ölçme aracında yapı geçerliğinin yüksek olması, ölçek maddelerinin birbirine benzer nitelikte ve homojen olduğunu göstermektedir (Akkuş, 2018). Bir ölçme aracının yapı geçerliliğini değerlendirmede çeşitli yöntemler kullanılmakta olup, bunlar faktör analizi, bilinen

grup karşılaştırması, hipotez sınaması, çok değişkenli matris şeklinde yer almaktadır. (Aker ve ark., 2005).

Bu çalışmada, ölçekte yer alan maddelerin hangi boyutlar altında toplandığını (Gözüm ve Aksayan, 2003) belirlemek amacıyla faktör analizi yöntemi kullanıldı. Faktör analizi “Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)” ve “Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)” olmak üzere iki yöntemle yapılmaktadır.

4.3.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi

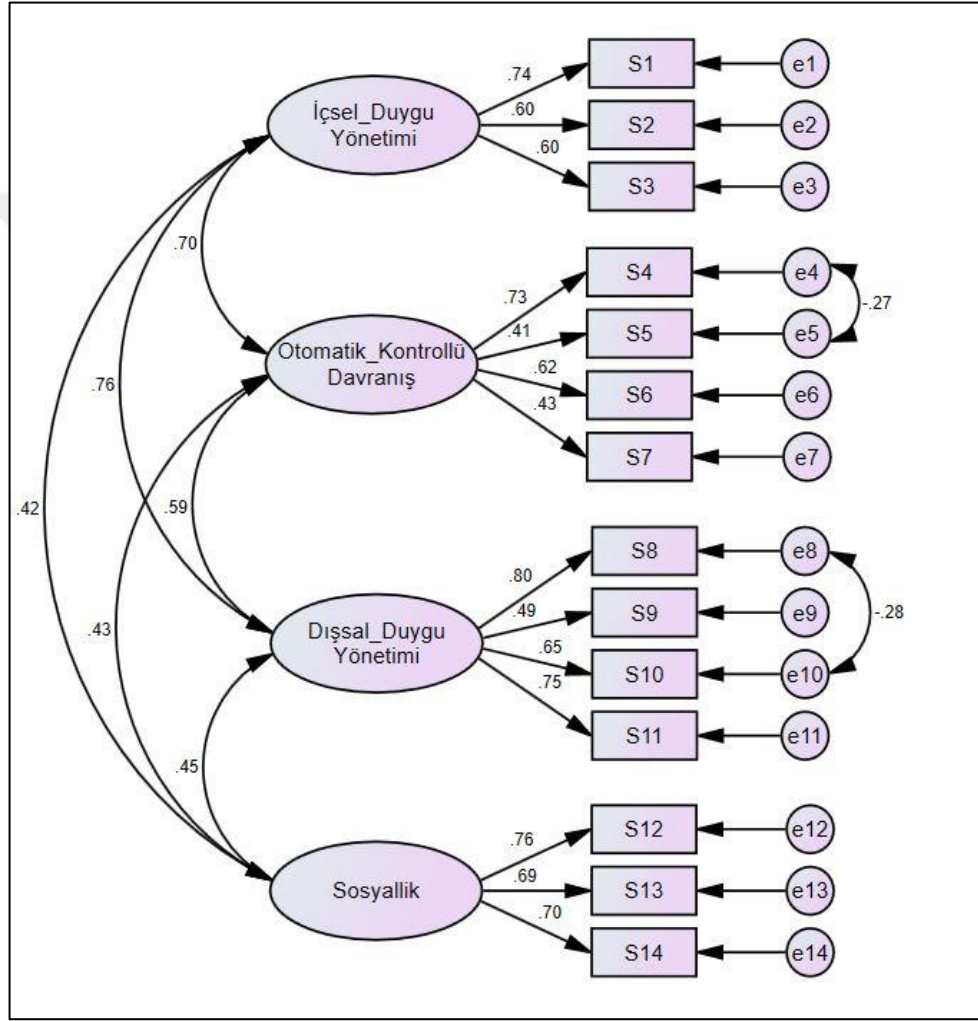
Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), uyarlanan ölçeğin faktör yapısının orijinal ölçeğin faktör yapısı ile uyumlu olup olmadığının test edildiği bir analizdir. Kısaca DFA, ölçek uyarlama çalışmalarında kullanılan bir geçerlilik belirleme yöntemidir (Kline, 2013:173; Gözüm ve Aksayan, 2003). Bu açıdan ölçeği geliştiren Bulfone ve ark. (2019) tarafından ölçeğin faktör analizi daha öncesinde belirlendiği için bu çalışmada ölçeğin Türk kültüründe model uyumu birinci düzey DFA ile incelendi. DFA sonuçlarını değerlendirmek için model uyum iyiliği indeksleri kullanıldı. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin dört faktörlü yapısının model uyumunu incelemek için yapılan birinci düzey DFA’ya ilişkin bulgular Tablo 4.3’de verildi.

Tablo 4. 3. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Ölçümleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Modifikasyon Öncesi	Modifikasyon Sonrası
CMIN/Df	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	2,506	2,378
GFI	$0,90 \leq GFI$	$0,80 \leq GFI$	0,902	0,910
AGFI	$0,90 \leq AGFI$	$0,80 \leq AGFI$	0,854	0,863
CFI	$0,95 \leq CFI$	$0,85 \leq CFI$	0,882	0,895
RMSEA	$0,0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,06 \leq RMSEA \leq 1,0$	0,080	0,077
NFI	$0,95 \leq NFI$	$0,80 \leq NFI$	0,821	0,835
TLI	$0,90 \leq TLI$	$0,80 \leq TLI$	0,884	0,861
IFI	$0,95 \leq IFI$	$0,85 \leq IFI$	0,848	0,897

Tablo 4.3. ’da verilen uyum indeks değerleri incelendiğinde, ölçeğin yapısal denklem model sonucu (Structural Equation Modeling Results) $p=0,000$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 14 madde ve dört faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili

olduğu belirlendi. Modelde iyileştirme yapıldı. İyileştirme yapılırken MI değerleri yüksek hatalar arasında kovaryans oluşturuldu. Birinci düzey çok faktör analizi sonuçlarına göre Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında; RMSEA 0,077; GFI 0,910; CFI 0,895; ile kabul edilebilir uyum gösterirken χ^2 ise 2,378 ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edildi- (p=0,000). Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin birinci düzey DFA'ya ilişkin path diyagramı ise Şekil 4.2. de verildiği gibidir.

Şekil 4. 2. Hemşire Öğrenciler İçin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Standardize edilmiş değişkenler arasındaki ilişki sistemlerini inceleyen bir analiz tekniği olarak da bilinen Path Diyagramı birbirleriyle ilişkili olan değişkenleri görsel olarak sunan yöntemdir ve bu yöntemin sonuçlarının yorumlanması kurulan diyagrama göre de değişiklik göstermektedir (Daşdağ ve ark., 2006). Buna göre şekil 4.2’de verilen path diyagramı incelendiğinde ölçeğin faktör yük değerlerinin 0.41 ile 0.80 arasında sıralanmakla beraber 4 boyut ve 14 maddeden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.4. ’de ölçeğin maddelerine ilişkin istatistik değerleri yer almaktadır. Maddelere ilişkin t istatistikleri incelendiğinde, bütün maddelerin anlamlı olduğu görülmektedir. Faktör yük değerleri için gerekli kabul gören sınır 0,30 olarak belirlendi (Seçer, 2018:98). Ölçeğe ilişkin faktör yükleri incelendiğinde 0,30 altında bir madde olmadığı ve faktör yüklerinin kabul edilebilir sınırlarda olduğu tespit edildi.

Tablo 4. 4. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Maddelerine İlişkin İstatistik Değerleri

			Standart hata	t istatistik değeri	p	Faktör yükü
S1	<---	F1				0,739
S2	<---	F1	0,115	7,776	***	0,602
S3	<---	F1	0,102	7,769	***	0,602
S4	<---	F2				0,728
S5	<---	F2	0,146	4,515	***	0,408
S6	<---	F2	0,111	6,970	***	0,622
S7	<---	F2	0,110	5,291	***	0,426
S8	<---	F3				0,805
S9	<---	F3	0,091	6,929	***	0,490
S10	<---	F3	0,089	8,335	***	0,647
S11	<---	F3	0,096	10,204	***	0,752
S12	<---	F4				0,759
S13	<---	F4	0,087	8,443	***	0,695
S14	<---	F4	0,103	8,454	***	0,697

F1: İçsel Duygu Yönetimi; F2: Otomatik Kontrollü Davranış;

F3: Dışsal Duygu Yönetimi; F4: Sosyallik

***** :p<0,05**

Ölçeğin faktörler arası ilişki düzeyi incelendi. Tablo 4.5’de faktörler arası ilişki düzeyi incelendiğinde tüm ölçek alt boyutlarının birbiri ile ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 5. Faktörler Arası İlişkiler

	İçsel Duygu Yönetimi	Otomatik Kontrollü Davranış	Dışsal Duygu Yönetimi	Sosyallik
İçsel Duygu Yönetimi	1			
Otomatik Kontrollü Davranış	0,415**	1		
Dışsal Duygu Yönetimi	0,523**	0,403**	1	
Sosyallik	0,333**	0,267**	0,349**	1

**: $p < 0.05$

4.4.Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin Güvenirlilik Analizi Bulguları

Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin güvenirlilik analizinde “iç tutarlılık (Cronbach Alpha ve madde toplam puan korelasyonu)” ve “zamana göre değişmezlik yöntemleri (t testi) kullanıldı.

4.4.1. İç Tutarlılık Analizleri

Ölçeğin iç tutarlılığının incelenmesi amacıyla ölçek toplamının ve alt boyutlarının Cronbach Alfa katsayısı hesaplandı.

Tablo 4.6. incelendiğinde bütün maddelerin ayırt edicilik güçlerini gösteren bağımsız grup t-testi sonuçları ve madde toplam puan korelasyon değerleri yer almaktadır. Madde- toplam puan korelasyon değerlerinin yeterli olabilmesi için gerekli minimum değer 0,30 olarak belirtilmektedir (Seçer, 2018:98). Madde toplam puan korelasyonlarını incelediğimiz ölçek maddelerinden 0,30’un altında kalan maddelerin analize dahil edilmemesi gerekmektedir. Katılımcıların ölçek sorularına verdikleri cevapların madde-toplam puan korelasyon değerleri incelenmiş ve 0,30’un altında kalan maddeler olmadığı tespit edilmiştir. Tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon değerleri 0,321 ile 0,747 arasında değişkenlik göstermektedir. Madde-toplam puan korelasyonu tablosunda görüldüğü üzere kalan tüm maddelerin birbiri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen ham puanlar büyüktür

küçüğe doğru sıralanmış, alt %27 ve üst %27’de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız grup t-testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buradan hareketle ölçeğin, istenen niteliği ölçmesi bağlamında ayırt edici olduğu söylenebilir.

Güvenirlilik analizi, verilen ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini ve ifadelerin tümünün aynı anlamı değerlendirip değerlendirmedini test etme amacıyla yapılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2006: 286). Güvenirlilik analizinde, 0-1 arasında değişen Cronbach Alpha (α) katsayısı değeri; 0.00-0.40 arasında ölçeğin güvenilir olmadığı; 0.40 -0.60 arasında düşük güvenirlilikte, 0.60-0.80 arasında oldukça güvenilir ve 0.80-1.00 arasında ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2005: 19). Bu ölçüt değerlerine göre Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Cronbach Alpha değerinin 0,825 olduğu saptanarak yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu tespit edildi. Bu duruma boyutlar açısından bakıldığında İçsel duygu Yönetimi (0,68), Otomatik Kontrollü Davranış (0,60), Dışsal Duygu Yönetimi (0,75), Sosyallik (0,75) alt boyutlarının Cronbach Alpha Değerlerinin oldukça güvenilir katsayılar olduğu belirlendi. Literatürde ölçek boyutlarının Cronbach Alpha Katsayısı en az 0.70 olarak (Yaşlıoğlu, 2017) ele alınması gerektiği bilgisi yer alsa da ölçeğin maddelerinin Cronbach Alpha katsayısı değerlerinin “oldukça güvenilir (0.60-0.80)” aralığında olduğu tesbit edildi. Bu da geçerlilik ve güvenirliliği yapılan ölçeğin iç tutarlılıklarının iyi olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. 6. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Maddelerine İlişkin Madde Toplam Puan Korelasyon Sayısı ve Cronbach Alfa Değerleri

Boyutlar	Maddeler	Madde Toplam Puan Korelasyonu	t	P	Cronbach Alfa değeri
F1	S1	0,550	13,965	0,000*	0.680
	S2	0,509	14,609	0,000*	
	S3	0,429	14,250	0,000*	
F2	S4	0,337	12,037	0,000*	0.60
	S5	0,321	8,911	0,000*	
	S6	0,515	11,680	0,000*	
	S7	0,359	10,204	0,000*	
F3	S8	0,573	15,625	0,000*	0.759
	S9	0,747	12,932	0,000*	
	S10	0,510	10,479	0,000*	
	S11	0,679	18,393	0,000*	
F4	S12	0,614	17,612	0,000*	0,755
	S13	0,592	14,659	0,000*	
	S14	0,563	16,550	0,000*	
Ölçek Geneli					0,825

n = 235; n1 = n2 =63; t :Alt % 27-Üst %27 test istatistiği;

p değeri: Alt % 27-Üst %27 p değeri; *p < 0,05 için anlamlı değerler.

4.4.2. Zamana Göre Değişmezlik

Akademik Öz Yeterlilik Ölçeğinin test-tekrar test güvenirliğini belirlemek amacı ile ölçek 34 kişilik örneklem grubuna 3 haftalık zaman aralığı bırakılarak uygulanmış ve uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır.

Tablo 4. 7. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Test Tekrar Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ve Korelasyonları (n=34)

Ölçek ve Alt Boyutları		Ort±SS	t	p ₁	r	p ₂
İçsel Duygu Yönetimi	İlk test	10,48±2,02	-0,186	0,852	r=0,621	0,000
	Tekrar test	10,42±2,25				
Otomatik Kontrollü Davranış	İlk test	15,73±2,05	1,567	0,127	r=0,453	0,008
	Tekrar test	16,33±2,19				
Dışsal Duygu Yönetimi	İlk test	14,09±2,81	-1,183	0,246	r=0,656	0,000
	Tekrar test	13,58±3,17				
Sosyallik	İlk test	12,94±2,14	0,000	1,000	r=0,596	0,000
	Tekrar test	12,94±2,30				
Ölçek Geneli	İlk test	51,61±7,14	1,691	0,101	r=0,817	0,000
	Tekrar test	52,84±6,76				

p₁:Bağımlı Örneklem T Testi Olasılık Değeri; p₂: Korelasyon Olasılık Değeri

Test tekrar test sonuçları incelendiğinde tekrar ölçümleri birinci faktör için (r=0,621); ikinci faktör için (r=0,453); üçüncü faktör için (r=0,656); dördüncü faktör için (r=0,596) ve ölçek geneli için (r=0,817) ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre tekrar ölçümlerin ilişkili olduğu ve aradan geçen zamanda tutarlı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Ayrıca bağımlı örneklem t testi sonuçları incelendiğinde zaman içinde ölçek alt boyutlarında ve ölçek genel puanında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05). Tüm bu sonuçlar doğrultusunda Türkçe'ye uyarlaması yapılan hemşirelik öğrenciler için Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlendi (Tablo 4.7).

Ölçeğin maddelerinin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 4.8. 'de verildi.

Tablo 4. 8. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikleri

Maddeler	Ort.	SS	Med	Min.	Mak.
Faktör 1	3,74	0,71	3,67	1,67	5,00
S1	3,85	0,88	4,00	1	5
S2	3,69	0,97	4,00	1	5
S3	3,67	0,86	4,00	1	5
Faktör 2	3,84	0,64	3,75	1,50	5,00
S4	3,91	0,93	4,00	1	5
S5	3,41	1,09	3,00	1	5
S6	3,96	0,84	4,00	1	5
S7	4,08	0,93	4,00	1	5
Faktör 3	3,38	0,77	3,25	1,75	5,00
S8	3,57	1,01	4,00	1	5
S9	3,26	1,04	3,00	1	5
S10	3,42	0,93	3,00	1	5
S11	3,29	1,06	3,00	1	5
Faktör 4	4,36	0,60	4,33	2,33	5,00
S12	4,23	0,80	4,00	1	5
S13	4,52	0,64	5,00	2	5
S14	4,33	0,76	4,00	1	5

Ort: Ortalama; **SS:** Standart sapma;

Med: Medyan; **Min:** minimum, **Max:** Maksimum

Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'ne ilişkin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde, ortalaması en yüksek olan madde “Çalışma konusunda zorluk yaşayan arkadaşına yardım etme” ($4,52 \pm 0,64$) ile on üçüncü madde, ortalaması en düşük olan ise ($3,29 \pm 1,06$) ile “Görüşlerine değer verdiğin birine karşı "gaf" yaptığında duyduğun utancın üstesinden gelebilme” on birinci maddedir. (Tablo 4.8)

4.5. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Puan Ortalamalarının Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşünceleri ile Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen puanların çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne

ilişkin düşünceleri ile karşılaştırılması bu bölümde verildi. Tablo 4.9.'da ilgili test isteatiktikleri ve sonuçları verildi.

İçsel duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Kadınların ortalama puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edildi. Sosyallik alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Erkeklerin ortalama puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı. Ancak otomatik kontrollü davranış ve dışsal duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanların bireyin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p>0,05$).

Dışsal duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin sınıfına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılık gösteren grubu tespit edebilmek için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin dışsal duygu yönetimi puanlarının daha yüksek olduğu tespit edildi. Ancak içsel duygu yönetimi, otomatik kontrollü davranış ve dışsal duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanların bireyin sınıfına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p>0,05$).

Dışsal duygu yönetimi ve otomatik kontrollü davranış alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). 21 yaş ve üzerinde olan bireylerin ortalama puanlarının 20 yaş altında olan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edildi. İçsel duygu yönetimi ve sosyallik alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

İçsel ve dışsal duygu yönetimi, sosyallik alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin başarı notu ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak otomatik kontrollü davranış alt boyutundan elde edilen puanların bireyin başarı notu ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p<0,05$). Farklılık gösteren grupları tespit edebilmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre başarı notu ortalaması 1.86-2.28 arasında olanların daha yüksek olanlara göre ortalama puanları daha yüksektir.

Akademik Öz Yeterlilik Ölçek geneli puanlarının da bireyin başarı notuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Otomatik kontrollü davranış ve sosyallik alt boyutundan elde edilen puanlar bireyin hemşirelik bölümünde okumaktan memnuniyet durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılık gösteren grupları tespit edebilmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre memnun olanların puanları olmayanlara göre daha yüksektir. İçsel ve dışsal duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanların bireyin hemşirelik bölümünde okumaktan memnuniyet durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p>0,05$). Akademik Öz Yeterlilik Ölçek geneli puanlarının da bireyin hemşirelik bölümünde okumaktan memnuniyet durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılık gösteren grupları tespit edebilmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre memnun olanların puanları olmayanlara göre daha yüksektir. Tüm alt boyutlardan elde edilen puanlar bireyin hemşirelik eğitiminden memnuniyet olup olmama göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 4. 9. Ölçek ve Alt Boyutlarının Karşılaştırma Puanları

	İçsel Duygu Yönetimi Ort. ± SS	Otomatik Kontrollü Davranış Ort. ± SS	Dışsal Duygu Yönetimi Ort. ± SS	Sosyallik Ort. ± SS	Ölçek Geneli Ort. ± SS
Cinsiyet					
Erkek	3,93±0,56	3,76±0,72	3,52±0,67	4,15±0,68	3,84±0,50
Kadın	3,69±0,73	3,86±0,62	3,35±0,79	4,41±0,58	3,83±0,50
Test değeri	-2,406	0,963	-1,268	2,604	0,106
p değeri	0,018*	0,337	0,206	0,010*	0,915
Sınıf					
2.sınıf	3,58±0,65	3,79±0,65	3,18±0,79	4,39±0,61	3,74±0,48
3.sınıf	3,83±0,70	3,80±0,69	3,42±0,84	4,32±0,61	3,84±0,55
4.sınıf	3,82±0,75	3,93±0,57	3,57±0,62	4,36±0,59	3,92±0,46
Test değeri	3,136	1,183	5,502	0,247	2,793
p değeri	0,05	0,308	0,005* (4>2)	0,781	0,063
Yaş Grubu					
17-20	3,65±0,63	3,73±0,66	3,16±0,76	4,37±0,63	3,73±0,50
21 +	3,79±0,75	3,91±0,62	3,52±0,75	4,36±0,59	3,89±0,50
Test değeri	-1,425	-2,066	-3,483	0,112	-2,452
p değeri	0,156	0,040*	0,001*	0,911	0,015*
Hemşirelik Bölümünde Okumaktan Memnuniyet Durumu					
Evet	3,78±0,68	3,92±0,62	3,43±0,79	4,42±0,56	3,89±0,50
Hayır	3,49±0,90	3,49±0,73	3,12±0,74	4,07±0,80	3,54±0,56
Kararsızım	3,68±0,69	3,65±0,56	3,31±0,65	4,23±0,64	3,72±0,39
	1,575	6,400	1,567	4,103	5,448
Test değeri	0,209	0,002*	0,211	0,018*	0,005*
p değeri		1>2,3		1>2	1>2
Hemşirelik Eğitiminden Memnuniyet Durumu					
Evet	3,72±0,68	3,87±0,61	3,38±0,77	4,39±0,58	3,84±0,49
Hayır	3,76±0,77	3,77±0,69	3,39±0,78	4,30±0,66	3,80±0,52
Test değeri	-0,384	1,184	-0,099	1,027	0,511
p değeri	0,702	0,238	0,921	0,306	0,610
Başarı not ortalaması					
1.86 - 2.281	3,71±0,78	3,56±0,75	3,44±0,67	4,23±0,72	3,74±0,48
2.29-2.982	3,76±0,72	3,89±0,67	3,40±0,73	4,36±0,60	3,85±0,51
2.99-4.003	3,73±0,68	3,89±0,57	3,36±0,83	4,40±0,57	3,84±0,50
Test değeri	0,063	3,959	0,156	1,146	0,736
p değeri	0,939	0,020* 2,3>1	0,856	0,320	0,480

*p<0,05

Test değeri: İki grup karşılaştırılması için t testi; ikiden fazla grup ortalaması karşılaştırılması için F testi kullanıldı.

5. TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlilikleri, eğitim hayatındaki başarıları ve ilerlemeleri için önemli bir yordayıcıdır. Güçlü öz yeterliliğe sahip olan öğrenciler kendilerine daha fazla güvenirlir ve daha çok başarılı olurlar. Bu nedenle hemşirelik lisans programlarında eğitim sürecinde ki öğrencilerin başarılarının takip edilmesi ve geliştirmelerine yardımcı olmak için akademik öz yeterliliğe önem verilmesi gerekmektedir. Nitekim akademik öz yeterliliğin akademik başarı üzerinde önemli bir etkisi olmasına rağmen, hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimi sürecinde akademik öz yeterliliğini ölçen geçerli ve güvenilir bir özgün aracın ülkemizde bulunmadığı görülmektedir. 2019 yılında Bulfone ve arkadaşları tarafından lisans düzeyinde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerini belirlemeye yönelik 14 madde ve dört (4) alt boyuttan oluşan bir ölçüm aracı geliştirilmiştir (Bulfone ve ark., 2019).

Bu bölümde Bulfone ve ark. (2019) tarafından geliştirilen Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama bulgularıyla birlikte, hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri ile ilişkisi literatür doğrultusunda tartışıldı. Araştırmanın tartışma bölümü, bulgular bölümündeki akışa göre incelendi.

5.1. Hemşire Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Hemşirelik Bölümüne Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş aralığı en çok 21-24 olup, genç bir gruptan oluşmaktadır ve çoğunluğu % 81.7 oranla kadındır. Ülkemizde “Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 5634 sayılı 2007 yılında çıkarılan kanunla” cinsiyet ayrımı ortadan kaldırılmasına rağmen hemşirelik mesleğinde kadın sayısı daha fazla bulunmaktadır. Benzer şekilde ülkemizde hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik ile ilgili yapılan çalışmalarda da öğrencilerin çoğunluğunun kadın olduğu görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin çoğu Marmara Bölgesinden eğitim almak amacıyla Bandırma iline geldiği belirlendi. Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada öğrencilerin üniversite tercihinde ailenin yaşadığı şehre yakınlığı veya bulundukları bölgede olmasının etkili olduğunun belirlenmesi bu çalışmanın bulgusuyla paralellik göstermektedir (Çiftçi, 2011). Araştırmaya katılan

öğrencilerin yarısından fazlasının akademik başarı ortalamaları 2.99'un üzerindedir. Bu doğrultuda akademik başarı puanının yüksek olması ölçek ortalamasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca hemşirelik öğrencileri hemşirelik mesleğini çevresindekilerinin önerisinin (anne, baba veya öğretmen önerisi) aksine hemşirelik mesleğini sevdikleri, ilgi duydukları ya da insanları sevdikleri ve onlara yardım etmek istedikleri için seçtiklerini belirttiler. Bu çalışmada öğrencilerin hemşirelik eğitiminden memnun olmakla birlikte hemşirelik bölümünü okumaktan memnun oldukları saptandı. Hemşirelik mesleğinin öğrenciler tarafından bilinçli olarak seçilmesi, mesleğini severek ve isteyerek yerine getirmesinin sonucu olarak akademik başarıyı sağlaması, kısa sürede eğitimini tamamlaması, bunlarla birlikte akademik öz yeterlilik üzerinde önemli bir etkisinin olacağını düşünülmektedir.

5.2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Uygulama Öncesi Hazırlık Aşamalarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu bölümde ölçeğin uygulama öncesi hazırlık aşamalarına ilişkin dil geçerliliği, kapsam geçerliliği ve ön uygulama verileri tartışıldı.

5.2.1. Dil Geçerliliğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmada ölçeğin sorumlu yazarından izin alındıktan sonra anlamsal ve kavramsal açıdan bütünlük sağlayan, birçok yöntem içerisinden en yaygın ve kullanışlı yöntem olan (Behling ve Law, 2019:22) “çeviri/geri-çeviri yöntemi” kullanıldı. Bu yöntem ile ilk İngilizce ve Türkçe dillerini ileri düzeyde bilen iki kişiye ölçek çevirisi yaptırıldı. Birbirinden bağımsız iki çeviri karşılaştırılarak orijinal ölçeğe en yakın anlamı taşıyan Türkçe ölçek çevirisi oluşturuldu. İngilizce ve Türkçe dillerini iyi derecede bilen bağımsız iki yeni çevirmene oluşturulan ölçek, geri çeviri yaptırılarak orijinal ölçek ile karşılaştırıldı. Çeviri işlemlerinin tamamlanmasından sonra uzman görüşleri de alınarak, maddelerde anlamsal farklılık oluşmayacak şekilde değişiklikler yapılarak ölçeğin dil geçerliği sağlandı.

5.2.2. Kapsam Geçerliliğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Ölçeğin kapsam geçerliğini değerlendirmede ki temel amaç, ölçeğin tamamının ve her bir maddesinin ölçülmek istenen kavramı ne derece ölçüp ölçmediğini belirlemektir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu amaçla konu ile ilgili

uzmanların görüşleri alınır (Karaçam, 2019). Uzman görüşlerin geri dönüş sağlanabilirliği ve uzman görüş sayısının literatüre uygunluğu açısından (Yurdağül, 2005) hemşirelikte yönetim alanında uzman 20 akademisyenin görüşleri alındı. Ölçeğin kapsam geçerlilik hesaplamasında Davis Tekniği Yöntemi kullanıldı. Uzmanlar ölçeğin her bir maddesini uygunluk açısından değerlendirdi. Bu değerlendirme sonucunda ulaşılan puanlarla Kapsam Geçerlik Oranı hesaplandı. Alt sınırı 0,80 olarak kabul edilen (Karakoç ve Dönmez, 2014) bu değere göre ölçek maddelerinin hepsi kapsam açısından geçerli kabul edildi. Ölçeğe ait bütün maddelerin KGO skorları 0.80 ve 1 arasında bulundu. Uzman önerileri ve değerlendirmeler doğrultusunda ölçeğin düzenlenmesi yapılarak ölçeğe son şekli verildi.

5.2.3. Ön Uygulama (Pilot Çalışma)

Literatürde bilgilere göre, ölçeğin uyarlama sürecindeki dil ve kapsam geçerliliğinden sonra ölçeğin Türkçe formu küçük bir grup üzerinde denenmesi ve daha sonra araştırma kapsamına alınan örneklem üzerinde uygulanması gerektiğidir (Seçer, 2018:59). Oluşturulan ölçeğin Türkçe formu, anlaşılabilirlik ve okunabilirliğini değerlendirmek amacıyla örneklem grubunun özelliklerini taşıyan birinci sınıfta öğrenim gören 52 öğrenciye uygulandı. Bu örneklem grubu çalışmaya dahil edilmedi. Öğrencilerin geri bildirimleri sonucunda bazı maddelere açıklamalar eklendi.

5.3. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Yapı Geçerliliği Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Literatürde uyarlama çalışmalarında açımlayıcı faktör analizi yerine doğrulayıcı faktör analizinin tercih edilmesi üzerine (Seçer, 2018:78) bu çalışmada sadece doğrulayıcı faktör analizi uygulanması tercih edildi. Analiz sonucunda modelde iyileştirme yapıldı ve iyileştirme yapılırken MI değerleri yüksek hatalar arasında kovaryans oluşturuldu. Birinci düzey çok faktör analizi sonuçlarına göre Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında; RMSEA 0,077; GFI 0,910; CFI 0,895; ile kabul edilebilir uyum gösterirken χ^2 ise 2,378 ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edildi ($p=0,000$). Doğrulayıcı Faktör analizine göre ölçeğin yapısal denklem model sonucu (Structural Equation Modeling Results)

$p=0,000$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 14 madde ve çok faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda toplam 14 madde ve 4 alt boyut elde edilmiştir. Faktörler arası ilişkiler incelendiğinde tüm ölçek alt boyutlarının birbiri ile ilişki olduğu görüldü.

5.4. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi Bulgularının Tartışılması

Ölçeğin güvenirlik analizi için iç tutarlılık (Cronbach Alpha katsayısı) ve zamana göre değişmezlik yöntemleri kullanıldı (Gözüm ve Aksayan, 2003; Aker ve ark., 2005).

5.4.1. İç Tutarlılık Analizlerinin Tartışılması

Bu çalışmada, ölçeğin iç tutarlılığının incelenmesi amacıyla ölçek toplamı için ve bütün alt boyutları için Cronbach alfa (α) katsayısı hesaplandı. Ölçek toplamı için α : 0,825, İçsel Duygu Yönetimi İçin α :0,680, Otomatik Kontrollü Davranış İçin α : 0,600, Dışsal Duygu Yönetimi α : 0,759, Sosyallik için α :0,755 bulundu. Uyarılama ölçeğin ölçek toplamının ve alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri orijinal çalışmadaki değerlere benzer şekilde (Bulfone, 2019) olduğu görüldü. Ölçek sorularına verdikleri cevapların madde-toplam test korelasyon değerleri incelendi. Literatürde yer alan bilgiye göre ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için yapılan madde toplam puan korelasyonu analizinde korelasyon katsayılarının yüksek olmasının, ilgili maddenin ölçülen teorik yapıya uygunluğunun yüksek olduğunu gösterdiği ve bunun için de korelasyon katsayısının .30 ve üzerinde olması gerektiği belirtilmektedir (Seçkin, 2018:98; Gözüm ve Aksayan, 2003). Bu çalışmada 0,30'un altında kalan maddeler olmaması ilgili maddelerin ölçülen teorik yapıya uygunluğunun olduğunu göstermektedir. Tüm maddelerin madde-toplam test korelasyon değerleri 0,321 ile 0,747 arasında değişkenlik gösterdi. Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt %27 ve üst %27'de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız grup t-testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buradan hareketle ölçeğin, istenen niteliği ölçmesi bağlamında ayırt edici olduğu saptanmıştır.

5.4.2. Zamana Göre Değişmezlik Tartışılması

Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin test-tekrar test güvenirliğini belirlemek amacı ile ölçek 34 kişilik örneklem grubuna üç haftalık zaman aralığı bırakılarak uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyonlar hesaplandı. Sonuçlar incelendiğinde tekrar ölçümleri birinci faktör için ($r=0,621$); ikinci faktör için ($r=0,414$); üçüncü faktör için ($r=0,511$); dördüncü faktör için ($r=0,596$) ve ölçek geneli için ($r=0,817$) ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre tekrar ölçümlerin ilişkili olduğu ve aradan geçen zamanda tutarlı sonuçlar elde edildiği görüldü. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda Türkçe'ye uyarlaması yapılan hemşirelik öğrencileri için Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlendi.

5.5. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Puan Ortalamalarının Öğrencilerin Sosyo-Demografik ve Hemşirelik Bölümüne İlişkin Düşüncelerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulguların Tartışılması

Hemşire öğrenciler için akademik öz yeterlilik ölçeği alt boyutları ile hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri karşılaştırma analizleri incelendiğinde; bazı değişkenler ile istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p<0,05$). Çalışmanın bu bölümünde, bulguların literatür doğrultusunda tartışılmasına yer verildi.

Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik alt boyutları puanları ile yaşa göre incelemede, 21 yaş ve üzerindeki hemşirelik öğrencilerinin dışsal duygu yönetimi alt boyut ile otomatik kontrollü davranış alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark gösterirken; içsel duygu yönetimi alt boyutu ile sosyallik alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlendi. Bazı araştırmalar (Cengiz ve ark., 2021; Priesack ve Alcock, 2015) sonucunda da öz yeterlilik ile yaş değişkeni arasındaki farkın önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Ünal ve Biginer (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin yaşlarının artması ile öz yeterliliklerinin arttığı, bunun da beraberinde mesleki bilgi, hayat tecrübesi ve toplumsal saygınlığı kazandırdığı belirtilmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin alt boyut puan ortalamaları ile cinsiyet değişkeni incelendiğinde, içsel duygu yönetimi alt boyut puan ortalamasının kadınların erkeklerden daha yüksek olduğu, sosyallik alt boyut puan ortalamasının da ise erkeklerin kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı. Ancak otomatik

kontrollü davranış alt boyutu, dışsal duygu yönetimi alt boyutu ve akademik öz yeterlik ölçeğinden elde edilen puanların öğrencilerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi. Literatürde bu durum incelendiğinde Kandemir (2010) çalışmasında üniversite öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yarattığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Turgut (2018) yaptığı çalışmasında cinsiyet ile akademik öz yeterlik arasında anlamlı bir farkın olduğunu ileri sürmekte, hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin akademik öz yeterlik sosyal statü alt boyutunda yüksek sonuç elde edildiğini belirtmektedir. Buna karşın, farklı örneklem gruplarıyla gerçekleştirilen çalışmalarda ise akademik öz yeterlilik ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığını, akademik öz yeterliliğin cinsiyet faktöründen etkilenmediği raporlanmaktadır (Choi, 2005; Havedanlı ve Ekici, 2009; Altunga, 2012; Çuhadar ve ark., 2013; Şeker, 2017; Akyürek, 2020). Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmada, cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olması hemşirelik mesleğinin kadın ağırlıklı bir mesleki yapıya sahip olmasından kaynaklanabilir. Tüm bu karşılaştırmalar göz önüne alındığında erkeklerin kızlara göre gerektiğinde arkadaşlarından yardım istemede, çalışmada zorlanan bir arkadaşına yardım etmede veya arkadaşlar arasında iyi bir atmosfer yaratmada daha yüksek sonuçlar elde edilebileceği düşünülebilir.

Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre incelemede, akademik öz yeterliliğin alt boyutlarından dışsal duygu yönetimin sınıf düzeylerine bağlı olarak anlamlı şekilde farklılık gösterdiği, ancak içsel duygu yönetimi, otomatik kontrollü davranış ve sosyallik alt boyutunda anlamlı şekilde farklılık olmadığı belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça akademik öz yeterliliğin arttığının bulgusu literatür ile paralellik göstermektedir (Göger ve Çevirme, 2018; Palavan ve Açar, 2016; Cengiz ve ark., 2021; Turgut, 2018). Bu bulgular doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin öğrenim hayatının akademik öz yeterliliğini daha güçlü hale getireceği söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin bulunduğu ortamın atmosferi ve öğretim elemanlarının tutumu gibi etkenler öğrencilerin dışsal duygu yönetimini etkileyeceğine ilişkin ipucu sunmaktadır.

Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik bölümünden memnun durumları incelendiğinde, otomatik kontrollü davranış alt boyutu, sosyallik alt boyutu ve akademik öz yeterliliği ölçeğinden elde edilen puanların öğrencinin hemşirelik bölümünden memnuniyet durumuna göre farklılık gösterdiği, memnun olanların

puanlarının ise olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlendi. İçsel duygu yönetimi alt boyutu ve dışsal duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanların öğrencilerin hemşirelik bölümünden memnuniyet durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşıldı. Benzer şekilde, bazı araştırmalar (Turgay ve ark., 2005; Özveren ve ark., 2017; Göğer ve Çevirme, 2018; Turgut, 2018) sonucunda da, hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin akademik öz yeterliliğinin daha yüksek olduğu, akademik başarıyı önemli derecede etkilediği vurgulamaktadır. Hemşirelik öğrencilerin hemşirelik eğitiminden memnun olma durumu ile akademik öz yeterlilik ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşıldı. Nitekim hemşirelik eğitiminden memnuniyet olup olmamaya göre ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde dikkat çekici bazı sonuçlar yer almaktadır. Örneğin, Egelioglu ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet durumlarının akademik başarıları üzerine etkisini araştırdığı çalışmada öğrencilerin memnuniyet ölçeği puan ortalamalarının düşük olduğu, memnuniyet ölçeği puanları ve akademik ortalamalar arasında zayıf fakat anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışmaya göre bunun nedeni öğrencilerin bölümlerindeki eğitim koşullarının beklentilerini karşılamamaları, kendi eğitim-öğrenim koşullarını diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin eğitim-öğretim koşullarıyla karşılaştırmaları ve bu duruma uyum sağlamada yaşadıkları sorunlar, sosyal ortamlarından ayrılmaları, yeni bir ortamda yer bulma, bireysel kimlik edinme çabaları, hemşirelik eğitim müfredatının yoğun ve kendine özgü terminolojisinin olmasından kaynaklanmaktadır. Literatürde yer alan hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçladıkları başka çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitiminden orta düzeyde memnun olduğu ifade edilmektedir (Güven ve Ark, 2021). Hemşire öğrencilerin hemşirelik eğitiminden memnun olup olmama durumuna göre diğer çalışmalara bakıldığında hemşirelerin memnuniyet düzeylerinin intörlük uygulaması ile arttığı, alınan eğitimde doyuma ulaştığı ifade edilmiştir. (Karabulutlu, Turan ve Oruç, 2020). Chen ve Lo (2015) tarafından yapılan çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitiminden memnuniyetlerinin orta düzeyde olduğu bildirilmektedir. Aynı şekilde Edraki ve ark. (2011) tarafından hemşirelik öğrencilerinin eğitim memnuniyetleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan çalışmada ise eğitim memnuniyeti orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Kaçan ve Palloş (2020) tarafından hemşirelik öğrencilerinin

öğrenimlerine ilişkin doyum düzeylerinin incelendiği çalışmada da öğrencilerin tüm eğitim-öğretim hizmet ve olanaklarından orta düzeyde memnun olduğu, alt boyutlara göre değerlendirildiğinde en yüksek doyumun eğitim-öğretimin niteliği alt boyutunda, en düşük doyumun bilimsel, sosyal ve teknik olanaklarda olduğu ifade edilmektedir. Tüm bu karşılaştırmalar yapıldığında eğitime yönelik akademik ve klinik desteğin öğrencilerin akademik başarılarına katkıda bulunacağı düşünülebilir.

İçsel ve dışsal duygu yönetimi, sosyallik alt boyutundan elde edilen puanların bireyin başarı notu ortalaması üzerine karşılaştırması yapıldığında anlamlı bir farklılık göstermediği ancak otomatik kontrollü davranış alt boyutundan elde edilen puanların hemşirelik öğrencileri üzerinde başarı notu ortalamasına farklılık gösterdiği tespit edildi. Buna göre başarı notu ortalaması 1.86-2.28 arasında olanların başarı notu daha yüksek olanlara göre ortalama puanları daha yüksek olduğu ve akademik öz yeterlilik ölçek geneli puanlarının da bireyin başarı notuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin başarı notu ortalaması üzerine literatür incelendiğinde, Gürbüz (2020) tarafından hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri ile eğitim yöntemleri arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada ortalaması yüksek olan öğrencilerinin akademik öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu, başarılı öğrencilerin akademik öz yeterliğinin yüksek olmasıyla sahip olunan bilgileri yetersiz görerek daha çok öğrenmek adına çabaladığı böylece öğrencinin olumlu yönde gelişim gösterdiği ifade edilmektedir. Göger ve Çevirme (2018) tarafından hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlik düzeyinin eğitim stresi üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmada ise genel öz yeterlik ölçeğinin öğrencilerin algılanan akademik başarı durumuna göre toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu ve algılanan akademik başarı düzeyi düşük olanların puan ortalamalarının da daha düşük olduğu tespit edildiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda sorun oluşturan riskli şeyleri yapma konusunda arkadaş baskısına direnmede, sıkıldığında derse gitmeme isteğine direnmede, kaçınmanın daha iyi olacağını düşünülen bir şeyi yapmayı isteyen arkadaşların ısrarından kaçınmada, yaptırım riski az da olsa suç işlemekten (kural ihlalinin) kaçınmada öğrencilerin başarı notunu etkileyeceği düşünülebilir.

Bandura (1999) öz yeterliliğin bir hedefe ulaşmak için algılanan yetenek olduğunu ve her zaman kişiye değil, duruma özgü olması gerektiğini vurguladığı gibi geçerlilik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin boyutlarında akademik (otomatik düzenleyici davranış), duygusal (dışsal ve içsel duygu yönetimi) ve sosyal (meslektaş

dayanışması) açıdan ele alındığı görülmüştür. Ayrıca uyarlaması yapılan bu ölçek ile orijinali arasında karşılaştırma yapıldığında boyutlar arasında bir farklılaşma olmamıştır. Bu boyutlar, her iki çalışmada da ortak olmak üzere Bandura'nın Teorisinde (1977) olduğu gibi akademik hedefleri yönlendiren unsurları ve hep birlikte öğrencilerin akademik başarı elde etmek için her davranışı organize etmek ve kontrol etmek amacıyla hedef belirleme ve kaynaklarını kullanma amacını yansıtmaktadır. Ulusal literatürde yer alan başka çalışma olan Owen ve Froman tarafından geliştirilmiş Ekici (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan akademik öz yeterlilik ölçeğine bakıldığında bu çalışmadan farklı 3 boyut, 33 maddeden oluştuğu ve Cronbach Alpha değerinin 0,86 olduğu görülmüştür. Uyarlanan bu ölçekle karşılaştırıldığında ise her ne kadar güvenilir bir ölçek olsa da hemşirelere yönelik olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın hemşire öğrencilere yönelik uygulanabilir bir ilk olacağı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencileri için “Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği’nin Türkçeye Uyarlanması” çalışmasının geçerlik ve güvenirliğinin yapıldığı bu çalışmada, hemşirelik bölümünde eğitim gören 235 hemşirelik öğrencisinin katılımı ile elde edilen sonuçlar ve öneriler aşağıda yer almaktadır.

Yapılan bu araştırmanın sonucunda;

- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin geçerlik analizi sonucunda ölçek gerekli olan dil ve kapsam geçerliğini sağlamaktadır. KGO skorları incelendiğinde; maddeler en az 0.85 puan ve üzerinde aldığı görülmektedir.
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin faktör yüklerine bakıldığında değerlerin 0,408 ile 0,805 arasında olduğu görüldü.
- Ölçeğin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında; RMSEA 0,077; GFI 0,910; CFI 0,895; ile kabul edilebilir uyum gösterirken χ^2 ise 2,378 ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edildi. ($p=0,000$).
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin alt boyutlarının iç tutarlılığı için hesaplanan Cronbach Alfa değerleri İçsel Duygu Yönetimi alt boyutunda 0,680; Otomatik Kontrollü Davranış alt boyutunda 0,600; Dışsal Duygu Yönetimi alt boyutunda 0,759; Sosyallik alt boyutunda 0,755 olarak hesaplandı.
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin faktör yüklerine bakıldığında değerlerin 0.41 ile 0.80 arasında sıralanmakla beraber 4 boyut ve 14 maddeden oluştuğu görülmektedir.
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin maddelerine ilişkin t istatistikleri incelendiğinde, bütün maddelerin anlamlı olduğu görülmektedir. Faktör yük değerleri için gerekli kabul gören sınır 0,30 olarak belirlendi ve ölçeğe ilişkin faktör yükleri incelendiğinde 0,30 altında bir madde olmadığı ve faktör yüklerinin kabul edilebilir sınırlarda olduğu tespit edildi.
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin maddelerin madde-toplam puan korelasyon değerleri 0,321 ile 0,747 arasında değişkenlik göstermektedir ve tüm maddelerin birbiri ile ilişkili olduğu tespit edildi. Ölçekte yer alan

maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralandı, alt %27 ve üst %27’de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız grup t-testi ile karşılaştırıldı. Karşılaştırma sonucunda alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görüldü. Buradan hareketle ölçeğin, istenen niteliği ölçmesi bağlamında ayırt edici olduğu tespit edildi.

- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin zamana göre değişmezliği için yapılan analizde alt boyutlar için elde edilen korelasyon kat sayı değerleri birinci faktör için ($r=0,621$); ikinci faktör için ($r=0,414$); üçüncü faktör için ($r=0,511$); dördüncü faktör için ($r=0,596$) ve ölçek geneli için ($r=0,817$) ilişki olduğu tespit edildi. Sonuçlara göre tekrar ölçümlerin ilişkili olduğu ve aradan geçen zamanda tutarlı sonuçlar elde edildiği görüldü.
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; İçsel Duygu Yönetimi ($3,74\pm0,71$), Otomatik Kontrollü Davranış ($3,84\pm0,64$), Dışsal Duygu Yönetimi ($3,38\pm0,77$), Sosyal Puanı ($4,36\pm0,60$) olduğu saptandı.
- Akademik Öz Yeterlik Ölçeği’nin puan ortalamalarının öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik bölümüne ilişkin düşünceleri incelendiğinde, içsel duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanlar ile öğrencilerin cinsiyeti; dışsal duygu yönetimi alt boyutundan elde edilen puanlar ile sınıf düzeyi; dışsal duygu yönetimi ve otomatik kontrollü davranış alt boyutundan elde edilen puanlar ile öğrencilerin yaşı; otomatik kontrollü davranış alt boyutundan elde edilen puanlar ile öğrencilerin başarı notu ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu.

Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunuldu.

Öneriler;

- Lisans düzeyinde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin başarısını belirleme ve eğitime devam etme sürecini tahmin etmede akademik öz yeterliliğinin takip edilmesi ve bilinmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliğini geliştirmeye veya yükseltmeye yarar sağlayacak destekleyici eğitim programlarının planlanması ve uygulanması,
- Akademik öz yeterliliği düşük olan hemşirelik öğrencilerine yönelik mentorluk gibi girişimlerin planlanması ve uygulanması,
- Akademik öz yeterlik ve akademik puan ortalamalarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, hemşirelik bölümünden memnuniyet, hemşirelik eğitiminden memnuniyet ve başarı ortalaması gibi birçok faktörden etkilendiği göz önüne alındığında, öğrencilerin bu risk faktörleri açısından değerlendirilmesi ve öz yeterliliklerini artıracak imkanların sunulması,
- Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğinin yükseltilmesinde akademisyenlerin rol model olması önemlidir. Bu açıdan hemşirelik eğitiminde yer alan akademisyenlerin öğrencilerin akademik öz yeterliliğine olumlu katkı sağlayacak yaklaşım sergilemeleri konusunda teşvik edilmesi ve farkındalıkların artırılması,
- Bu araştırma farklı illerde daha büyük bir örneklem grubu üzerinde çalışılabilir. Ayrıca hemşire öğrencilerinin akademik öz yeterliliğinin belirlendiği niceliksel çalışmaların yanında öğrencilerin akademik öz yeterliliği ile ilgili olarak yaşadıkları deneyimleri ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla niteliksel çalışmaların planlanması önerilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Açıksöz, S., Uzun, Ş. Ve Arslan, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 129-135.
- Aker, S., DüNDAR, C., Pekşen, Y. (2005). Ölçme Araçlarında İki Yaşamsal Kavram: Geçerlik ve Güvenirlik. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi*, 22(1), 50-60.
- Akın, A. Ve Başören, M. (2015). Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği . *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 603-610. DOI: 10.14686/buefad.v4i2.1082000235.
- Aktaş, D. Ve Sançar, B. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumları ve Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 17-22.
- Al Sebaee, H., Aziz, E. M. A., & Mohamed, N. T. (2017). Relationship between Nursing Students' Clinical Placement Satisfaction, Academic Self-Efficacy and Achievement. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*, 6(02), 101-112.
- Aras, D , Koçak, F , Çetinkaya, G . (2019). Kaya Tırmanışı Öz-Yeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması . *Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (1) , 113-124 . DOI: 10.33689/Spormetre.492619.
- Arseven, A. (2016). Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi. *Turkish Studies*, 11(19), 63-80.
- Athira, V., Kaviyabala, D., Sayujya, C. P., Thakur Varsh & Buvaeswari, R. (2017). Self Efficacy Among Nursing Students. *International Journal of Current Research*, 9(8), 55748-55751.
- Aytunga, O. Ğ. U. Z. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik inançları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2 (2), 15-28.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).

- Bandura, A. (1977). Öz-yeterlik: Birleştirici bir davranış değişikliği teorisine doğru. *Psikolojik İnceleme*, 84 (2), 191–215.
- Bandura, A. (1978). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 1(4), 139-161.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44 (9), 1175–1184. Erişim: www.uky.edu
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co
- Bandura, A. (1999). A social cognitive theory of personality. In L. Pervin & O. John (Ed.), *Handbook of personality* (2nd ed., pp. 154-196). New York: Guilford Publications. (Reprinted in D. Cervone & Y. Shoda [Eds.], *The coherence of personality*. New York Guilford Press.)
- Barry, C. L., & Finney, S. J. (2009). Can we feel confident in how we measure college confidence?: A psychometric investigation of the College Self-Efficacy Inventory. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 42(3), 197–222. <https://doi.org/10.1177/0748175609344095>
- Bassi, M., Steca, P., Delle Fave, A., & Caprara, G. V. (2007). Academic self-efficacy beliefs and quality of experience in learning. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(3), 301-312.
- Behling, O. ve Law, K. S. (2019). *Ölçeklerin ve Diğer Ölçme Araçlarının Uyarlanması Problemler ve Çözümler*. (1). (A. Özer,Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgiç, Ş. ,Temel, M. Ve Çelikkalp, Ü. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülük, Öz Yeterlilik ve Umut Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Tekirdağ Örneği. *Journal of Health and Nursing Management*, 3(4), 117-126.
- Biricik, S. Y. ve Belli, E. (2016). The study of academic self-efficacy of the students studying in the departments of physical education and sport. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 18(3), 60-66.
- Bulfone, G. , Vellone, E. , Maurici, M. , Macale, L. , Alvaro, R. (2019). Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument. *Journal of Advanced Nursing*, 2019 Oct 7. doi: 10.1111/jan.14226.

- Cengiz, Z., Gürdap, Z., Karaca, E. Ve Acun, M. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Öz Yeterlilikleri ile Mesleki Güdülenmeleri Arasındaki İlişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(1), 12-20.
- Chen, HC ve Lo, HS (2015). Bir ortak hemşirelik programı ile hemşirelik öğrenci memnuniyeti. *Hemşirelik Eğitimi Perspektifleri* , 36 (1), 27-33.
- Choi, N. (2005). Self-efficacy and self-concept as predictors of college students' academic performance. *Psychology in the Schools*, 42(2), 197-205.
- Çam Ve Baysan (2010). Tutum Ölçeği Hazırlamada Nitel Ve Nicel Adımlar. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2, 59-71.
- Çam, O. Ve Yıldırım, S. (2009). Akademisyen Hemşirelerde İşe Ve Kuruma Yönelik Tutum. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(2), 76-80.
- Çiftçi, G., Bülbül, S., Muluk, N., Duyan, G. Ve Yılmaz, A. (2011). Sağlık Bilimleri Fakültesini Tercih Eden Öğrencilerin, Üniversite ve Meslek Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler, *J Kartal TR*, 22(3), 151-160.
- Çuhadar, C., Gündüz, Ş. Ve Tanyer, T. (2013). Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Ders Çalışma Yaklaşımları Ve Akademik Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 251-259.
- Daşdağ, M., Çelik, Y., Satıcı, Ö., Akkuş, Z. Ve Çelik, C. (2006). Hangi Tür Araştırmalarda Path Analizi Kullanılmalıdır? IX Ulusal Biyoistatistik Kongresi 5-9 Eylül 2006 Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı.
- Edraki M, rambod M, Abdoli R. (2011). The Relationship between Nursing Students' educational Satisfaction and their academic success. *Iranian Journal of Medical Education*, 11, (1). 32-39URL: <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-984-en.html>
- Egelioğlu, N , Arslan, S , Bakan, G . (2011). Hemşirelik Öğrencilerinin Memnuniyet Durumlarının Akademik Başarıları Üzerine Etkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 13(1), 14-24. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hemarge/issue/52713/695147>

Ekici, G. (2012). Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 43, 174-185.

Ersoy, Y. (2011). Doğum eyleminde öz-yeterlilik ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

George, L. E. , Locasto, L.W. , Pyo, K. A. , Cline, T. W. (2017). Effect of the dedicated education unit on nursing student self-efficacy: A quasi-experimental research study. *Nurse Education in Practice*, 23, 48-53. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.02.007>.

Goff, A. M. (2011). Stressors, academic performance, and learned resourcefulness in baccalaureate nursing students. *International journal of nursing education scholarship*, 8(1).

Gore Jr, P. A. (2006). Academic self-efficacy as a predictor of college outcomes: Two incremental validity studies. *Journal of career assessment*, 14(1), 92-115.

Göger, S. ve Çevirme, A. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinde Öz Yeterlik Düzeyinin Eğitim Stresi Üzerine Etkisi, 16(4), 306-312.

Gözüm, S. ve Aksayan, S. (2003). Kültürlerarası Ölçek Uyarlaması İçin Rehber II :Psikometrik Özellikler ve Kültürlerarası Karşılaştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*.

Grimm, K. L. (2017). The Relationship Between Pre-Licensure Employment and Student Nurse Self-Efficacy.

Gürbüz, G. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Özyeterlik Ve Akademik Güdülenme Düzeyleri İle Eğitim Yöntemleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Güven, E. Ve Altay, B. (2020). Hemşirelik Birinci Ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumlarının Ve Akademik Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Samsun Sağ Bil De*, 5(2), 214-221.

Harvey, V., & McMurray, N. (1994). Self-efficacy: A means of identifying problems in nursing education and career progress. *International journal of nursing studies*, 31(5), 471-485.

- Hassankhani, H., Aghdam, A. M., Rahmani, A., & Mohammadpoorfard, Z. (2015). The relationship between learning motivation and self efficacy among nursing students. *Research and Development in Medical Education*, 4(1), 97-101.
- Havedanlı, M. Ve Ekici, G. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Biyoloji Öz-yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği), *Ege Eğitim Dergisi*, 10 (1), 24-47.
- Honicke, T., & Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63-84
- Hsieh, P., Sullivan, J. R., & Guerra, N. S. (2007). A closer look at college students: Self-efficacy and goal orientation. *Journal of Advanced Academics*, 18(3), 454-476.
- İleri, M. (2019). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterliliklerinin Gelecek Beklentisi Üzerine Etkisi. Karamanoğlu MehmetBey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. <http://dosya.kmu.edu.tr/>
- Jonson, C. O. , Pettersson, J. , Rybing, J. , Nilsson, H. , & Prytz, E. (2017). Short simulation exercises to improve emergency department nurses' self-efficacy for initial disaster management: Controlled before and after study. *Nurse education today*, 55, 20-25.
- Kaçan, C. Ve Palloş, A. (2020). Bir Üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Öğrencilerinin Öğrenimlerine İlişkin Doyum Düzeylerinin İncelenmesi, *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 8 (3), 874-892.
- Kalkan, A. ,Bakioğlu F. Ve Toprak, Y. (2019). Akademik Özgüven Ölçeğinin (Aöö) Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Millî Eğitim*, 49(225), 319-342.
- Kandemir, M. (2010). Akademik Erteleme Davranışını Açıklayıcı Bir Model.(Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara. <https://toad.halileksi.net/sites/>.
- Kara, M. ve Mirici A. (2002). KOAH Öz-Etkililik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik Ve Güvenirliliği, *Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 34, 61-66.

- Karabacak Ü, Serbest, Ş., KanÖntürk, Z., EtiAslan, F., and Olgun, N. (2013). Relationship between student nurses' self-efficacy and psychomotor skills competence. *International Journal of Nursing Practice*. 19, 124–130.
- Karabulutlu, E. Y., Turan, B. G. Ve Oruç, G. F. (2020). The effect of internships on students' satisfaction with their nursing education. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 23(1): 60-66. DOI: 10.17049/ataunihem.524157.
- Karaçam, Z. (2019). Ölçme Araçlarının Türkçeye Uyarlanması. Ölçme Araçlarının Türkçeye Uyarlanması, 2 (1), 28-37.
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitim Dünyası Dergisi*, 40, 39–49.
- Karakullukçu, F. Ö. ve Gürsoy, R. (2019). Öz Yeterlik İnancı Kuramı. İçinde Spor Yöneticilerinin Öz Yeterlilik İnancı ve Öz Liderlik. (2.baskı). (s.28). *Ankara:Nobel Bilimsel Eserler*.
- Kartopu, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Öz Yeterlilik Ve Kimlik Duygusu Kazanım Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Gümüşhane Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45). Issn: 1307-9581.
- Kotaman, H. (2008). Özyeterlilik İnancı ve Öğrenme Performansının Geliştirilmesine İlişkin Yazın Taraması, *Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1, 111-133.
- Kızarıklı, M. Ve Silik, C.E. (2018). Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Öz Yeterliliklerinin Akademik Başarı ve Bireysel Özellikler Açısından İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 269-286.
- Kline, R. (2013). Exploratory and confirmatory factor analysis. *Applied quantitative analysis in the social sciences*, 171-207.
- Liu ve Lu (2017). The Relationship Between Academic SelfEfficacy and AcademicRelated Boredom: MAOA Gene as a Moderato. *Youth & Society*, 49(2), 254-267.
- Maddux, E. J. (2002). Self-Efficacy The Power Of Believing You Can. İçinde *Handbook of Positive Psychology*, Synder CR, Lopez S(Ed.), (277-285). Oxford University Press : Newyork.

Maddux, J. E., & Gosselin, J. T. (2012). Self-efficacy. In M. R. Leary & J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (p. 198–224). *The Guilford Press*.

Masoudi Alavi, N. (2014). Self-efficacy in nursing students. *Nurs Midwifery Stud*, 3(4), e25881.

McLaughlin, K., Moutray, M., & Muldoon, O. T. (2007). The role of personality and self-efficacy in the selection and retention of successful nursing students: a longitudinal study. *Journal of advanced nursing*, 61(2), 211–221. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04492.x>

Okuroğlu, G. N., Bahçecik, N. ve Alpar, E. Ş. (2014). Felsefe ve Hemşirelik Etiği. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 1.

Owen, SV ve Froman, RD (1988). Üniversite Akademik Öz-yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi. Eğitimde Ölçme Ulusal Konseyi Yıllık Toplantısı Tutanakları, New Orleans.

Öncü, H. , (2012). Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 183-206.

Özveren, H , Gülnar, E , Özden, D . (2017). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi . *Turkish Journal of Clinics and Laboratory* , 8 (2) , 57-64 . DOI: 10.18663/tjcl.320040.

Özvurmaz, S. ve Mandıracıoğlu, A. (2018). Öğrencilerin Klinik Eğitim Ortamına İlişkin Algılarının ve Akademik Öz-Yeterliliğin Değerlendirilmesi: Kesitsel bir çalışma. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 53, Doi: 10.25282/ted.433398

Palavan, Ö. Ve Açar, D. (2015).Aday Sınıf Öğretmenlerinin Akademik Öz-Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.*Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 14-27.

Parsons R. (2007). Improving preceptor self-efficacy using an online educational program. *International journal of nursing education scholarship*, 4, Article21. <https://doi.org/10.2202/1548-923X.1339>

Pozam, M. ve Zaybak, A. (2016). Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması Ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 100-117.

- Priesack, A. Ve Alcock, J. (2015). Well-Being and Self-Efficacy in a Sample of Undergraduate Nurse Students: A Small Survey Study. *Nurse Education Today*. E16-e20.
- Robb, M. (2012), Self-Efficacy With Application to Nursing Education: A Concept Analysis. *Nursing Forum*, 47: 166-172. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6198.2012.00267.x>
- Rowbotham, M., & Owen, R. M. (2015). The effect of clinical nursing instructors on student self-efficacy. *Nurse education in practice*, 15(6), 561-566.
- Safaria, T., & Ahmad, A. (2013). Effects of Self-Efficacy on Students Academic Performance. *Journal of Educational, Health and Community Psychology*, 2(1), 24809.
- Sarıkoç, G. ve Öksüz, E. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Motivasyonları ve Akademik Öz Yeterlikleri. *Journal of Clinical and Analytical Medicine*, 8(1), 47-51
- Seçer, i. (2018). Psikolojik Test Geliştirme Ve Uyarlama Süreci Spss Ve Lisrel Uygulamaları, Anı Yayıncılık, (2), 78-79.
- Sirois, F. (2004). Procrastinationand intentions to perform health behav-iors: The role of self-efficacy and the consideration of future consequences.*Personality and Individual Differences*. 37, 115– 28.
- Solberg, V. S., O'Brien, K., Villareal, P., Kennel, R., & Davis, B. (1993). Self-efficacy and Hispanic college students: Validation of the college self- efficacy. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 15(1), 80–95. <https://doi.org/10.1177/07399863930151004>
- Şeker, Sadullah Serkan (2017). Müzik Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Akademik Güdülenme ve Akademik Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 1465-1484.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. 1. Basım. Seçkin Yayıncılık Sanayi
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi. Ankara, Nobel Basımevi.
- Turgay, A. S., Karaca, B., Çeber, E. Ve Aydemir, G. (2005). Hemşirelik

Öğrencilerinin Mesleği Algılayışları. *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(1), 54-62.

Turgut, N. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinde Psikolojik Dayanıklılık, Akademik Başarı Ve Akademik Özyeterlik Düzeylerinin Belirlenmesi.(Yüksek Lisans Tezi).Yakın Doğu Üniversitesi,Lefkoşa <http://docs.neu.edu.tr/>

Uchida, A. ,Michael, R. B. ve Mori, K. (2018). An Induced Successful Performance Enhances Student Self-Efficacy and Boosts Academic Achievement, *Sage Journals*, 4(4), 1-9

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. (Genişletilmiş İkinci Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.

Ünal, A. Ve Bilginer, E. (2019). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinde Meslek Seçimi ve Yeterlilik İlişkisi. *Journal Of Social, Humanities And Administrative sciences*, 5(20), 993-1002.

Vuong, M., Brown-Welty, S., & Tracz, S. (2010). The effects of self-efficacy on academic success of first-generation college sophomore students. *Journal of college student development*, 51(1), 50-64.

Yaşlıoğlu, M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulamalı Faktör Analizlerinin Kullanılması, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi. 74-85.

Yener, M. E. (2018). Öğretmen Adaylarının Denetim Odağı ve Öz Yeterlilik İnançlarının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Yıldız Akkuş, S. (2019). Kanseri Kardeşi Olan Ergenlerin İhtiyaçlarının Belirlenmesi Ölçme Aracını Türkçe'ye Uyarlama Çalışması.(Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara. Tez no: 585896, Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/>

Yurdagül, H. (2005). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği için Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli

Zajacova, A., Lynch, S. M., & Espenshade, T. J. (2005). Self-efficacy, stress, and academic success in college. *Research in higher education*, 46(6), 677-706.

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 82-91.

Zimmerman, B.J. (1995). Self-efficacy and Educational Development. *İçinde Self-efficacy in Changing Societies*, Bandura, A. (Ed.). (p.203-231). NewYork: Cambridge University Press.

Zulkosky, K. (2009, April). Self-efficacy: a concept analysis. *In Nursing forum* 44(2), 93-102.

8. EKLER

EK 1: Academic Nurse Self- Efficacy Scale (ANSEs) 'nın Orijinal Formu

How Much Are You Confident With	Very Unconfident 1	Slight Unconfident 2	Somewhat Confident 3	Slight Confidence 4	Very Confident 5
Controlling anxiety in front of a problem					
Keeping calm during an exam					
Avoiding discouraging myself in adversity					
Internal Emotion Management Score:					
Resisting the pressure of friends for doing somethings that risk getting you into a trouble					
Resisting the temptation not to go to the lesson if you feel bored					
Avoiding the insistence of friends who ask you to do somethings that you think would be better to avoid					
Avoiding committing transgressions even when the risk of sanction is minimal					
Auto-regulatory Behaviour Score:					
Do not spiritless when you are criticized					
Containing shame after making a bad impression in front of the class					
Overcoming the embarrassment of having made a "gaffe" with a person to the judgment of which you care a lot					
Dominating shame when your fralties have highlighted in front of the class					
External Emotion Management Score:					
Ensuring me the help of other students when necessary					
Helping a colleague in difficulty in the study					
Helping in creating a good atmosphere among students					
Sociality Score:					
TOTAL SCORE:					

EK 2: Uzman Görüşü Formu

	How much are you confident with? Kendinize Ne Kadar Güveniyorsunuz?	Geçerlilik				ÖNERİNİZ
		Uygun Değil	Uygun Şekle Getirilmesi Gerekli	Ufak Değişiklik Gerekliyor	Çok Uygun	
		1	2	3	4	
	<i>Internal Emotion Management</i> İçsel Duygu Yönetimi					
1	<i>Controlling anxiety in front of a problem</i> Bir sorun karşısında kaygımı kontrol edebilme					
2	<i>Keeping calm during an exam</i> Sınav sürecinde sakin kalma					
3	<i>Avoiding discouraging myself in adversity</i> Zorluk anında cesaretimi kırmaktan kaçınma					
	<i>Auto-regulatory Behaviour Score</i> Otomatik Kontrollü Davranış					
4	<i>Resisting the pressure of friends for doing somethings that risk getting you into a trouble</i> Sorun oluşturan riskli şeyleri yapma konusunda arkadaş baskısına direnme					
5	<i>Resisting the temptation not to go to the lesson if you feel bored</i> Sıkıldığımda derse gitmeme isteğime direnme					
6	<i>Avoiding the insistence of friends who ask you to do somethings that you think would be better to avoid</i> Kaçınmanın daha iyi olacağını düşündüğüm bir şeyi yapmamı isteyen arkadaşlarımdan ısrarından kaçınma					
7	<i>Avoiding committing transgressions even when the risk of sanction is minimal</i> Yaptırım riski az da olsa suç işlemekten (kural ihlalinden) kaçınma					
	<i>External Emotion Management</i> Dışsal Duygu Yönetimi					
8	<i>Do not spiritless when you are criticized</i> Eleştirildiğimde cesaretimi kaybetme					
9	<i>Containing shame after making a bad impression in front of the class</i> Sınıfın önünde kötü bir izlenim bıraktıktan sonra utanma					

Uzman Görüşü Formunun Devamı						
	How much are you confident with? Kendinize Ne Kadar Güveniyorsunuz?	Geçerlilik				ÖNERİNİZ
		Uygun Değil	Uygun Şekle Getirilmesi Gerekli	Ufak Değişiklik Gerekliyor	Çok Uygun	
		1	2	3	4	
10	Overcoming the embarrassment of having made a "gaffe" with a person to the judgment of which you care a lot Düşüncesini önemseydiğim birine karşı gaf yapmaktan dolayı duyduğum utancın üstesinden gelebilme					
11	Dominating shame when your frailties have highlighted in front of the class. Sınıfın önünde zayıf yönlerim vurgulandığında utanç duymanın üstesinden gelebilme					
	Sociality Sosyallik					
12	Ensuring me the help of other students when necessary Gerektiğinde arkadaşlarımdan yardım isteme					
13	Helping a colleague in difficulty in the study Çalışmada zorlanan bir arkadaşına yardım etme					
14	Helping in creating a good atmosphere among students Arkadaşlarım arasında iyi bir atmosfer yaratmaya yardımcı olma					

EK 3: Uzman Kişi İsim Listesi

Ad-Soyadı	Kurumu/Çalıştığı Kurum
Prof. Dr. Havva ÖZTÜRK	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Arzu Kader HARMANCI	Fenerbahçe Üniversitesi
Doç. Dr. Emine TÜRKMEN	Koç Üniv. Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araş. Merkezi
Doç. Dr. Esra UĞUR	Acıbadem Üniversitesi
Doç. Dr. Filiz KANTEK	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Sergül DUYGULU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gülser KARADAŞ	Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bilgen ÖZLÜK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇAYLAK	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülnur AKKAYA	Çanakkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Handan ALAN	İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Manar ASLAN	Trakya Üniveristesi
Dr. Öğr. Üyesi Necmettin İŞÇİ	Iğdır Üniv.
Dr. Öğr. Üyesi Seda DEĞİRMENCİ ÖZ	İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Semanur KUMRAL ÖZÇELİK	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba ÖZTÜRK YILDIRIM	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ERGÜN	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Gör. Hava GÖKDERE ÇINAR	Uludağ Üniversitesi
Dr. Araş. Gör. Oya ÇELEBİ ÇAKIROĞLU	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Dr. Hanife TİRYAKİ	İstanbul İl Sağlık Md.

EK 4: Ölçek İzin Maili

About Academic Nurse Self-Efficacy scale (ANSEs) Turkish adaptation ➡

Gelen Kutusu x

5 Mayıs Sal 01:59

Dear Bulfone,

I am a master student at the Department of Nursing Management at Bandırma Onyedi Eylül University in Turkey. I reached your " Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument" article. Hence, I want to adapt your Academic Nurse Self - Efficacy scale (ANSEs) into Turkish and testing reliability and validity of your scale on Turkish nursing students population for my master thesis. So I will be glad if I could take your permission for using the scale and if you can share the items form of the scale and the information about the development of the scale.

I will be waiting for your reply,

Thanks in advance for your attention.

Best regards Ekran Alıntısı

Gonca AKTAY

Thesis advisor: Asst.Prof.Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ

yes, of course. You can!!!!

However we want to retain copyright of the Academic Self-Efficacy scale (ANSEs) and we give the indication that it will be reproduced with our permission. You should remember that you will cite our article (Bulfone, G., Vellone, E., Maurici, M., Macale, L., Alvaro, R. (2019). Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument. Journal of Advanced Nursing, 2019 Oct 7. doi: 10.1111/jan.14226).

Thank very much for your interest!!

giampiera

...

EK 5: Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul İzni

**T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU SONUÇ RAPORU**

Tarih : 16.10.2020

Sayı : 2020 - 37

Araştırmanın Yürütülmesi Uygundur (X)

Düzenlemeler Yapıldıktan Sonra Yürütülmesi Uygundur ()

Araştırmanın Yürütülmesi Uygun Değildir ()

Karar: Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun 16.10.2020 tarihinde yapılan toplantısında, Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ ve Gonca AKTAY tarafından yürütülmesi planlanan “**Hemşirelik Öğrencileri İçin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması**” konulu çalışmanın etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Ek 6: Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Kurum İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/11/2020-E.11337

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 26153647-300-
Konu : Gonca AKTAY'ın Tez Çalışması

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 13/11/2020 tarihli ve 11333 sayılı yazı,

Enstitünüz Hemşirelikte Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gonca AKTAY'ın Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ danışmanlığında yürütmekte olduğu "Hemşirelik Öğrencileri İçin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması" konulu tez çalışmasını Fakültemiz Hemşirelik Bölümü öğrencilerinde yürütebilmesi Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Dekan Yardımcısı

EK 7: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Değerli Katılımcı Adayı,

Bu katılacağınız çalışma bir tez araştırması olup, araştırmanın adı "Hemşirelik Öğrencileri İçin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması"dır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz "Kabul Ediyorum" kutucuğunu işaretlemeniz gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, İtalya'da hazırlanan “Akademik Öz-yeterlilik Ölçeği'nin (Academic Self-Efficacy Scale) Türkiye’de geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını yaparak lisans düzeyinde ki hemşirelik öğrencilerinin eğitim sürecinde akademik öz-yeterliliğini belirlemek, hemşirelik eğitiminin kalitesini artırmak için önerilerde bulunmak ve bu ölçüm aracını ulusal literatüre kazandırmaktır. Koronavirüs pandemi süreci nedeniyle 2020-2021 eğitim-öğretim yılının güz dönemi eğitim faaliyetleri uzaktan eğitim yöntemiyle yürütüleceğinden anket Google Forms üzerinden hazırlanmış ve sizlerin mail adreslerinize ya da Whatsapp gruplarınıza anketin linki gönderilerek eksiksiz bir şekilde doldurmanız istenmektedir. Bu araştırmada sizden beklenen ilgili linke tıklayıp “Tanımlayıcı Özellikler Formunu” ve Türkçe’ye çevirdiğimiz “Akademik Öz-yeterlilik Ölçeği”ni doldurarak “Gönder” butonuna basarak bitirmenizdir.

Link üzerinden bu anket formunu doldurmanız yaklaşık 10-15 dk sürecektir. Bu araştırmada sizin için herhangi bir risk ve zarar söz konusu değildir. Araştırmanın sonuçları bilimsel amaçla kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Bu araştırmada yer almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz. Bu durum herhangi bir cezaya ya da sizin yararlarınıza engel duruma yol açmayacaktır. Araştırmanın bütün masrafları araştırmacıya aittir, sizden herhangi bir başlık altında ücret talep edilmeyecek ve size ücret verilmeyecektir. Araştırmamıza ayırdığınız zaman ve ilgiden dolayı teşekkür ederiz.

Yukarıda gönüllüye araştırmadan önce verilmesi gereken metni okudum. Bunlar hakkında bana yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı- Soyadı:

İmzası:

Adresi (varsa telefon no, faks no):

Velayet veya vesayet altında bulunanlar için Veli Adı – Soyadı:

İmzası:

Adresi (varsa telefon no, faks no):

Açıklamaları yapan araştırmacının

Adı- Soyadı :

İmzası:

EK 8: Veri Toplama Aracı

Tanıtıcı Bilgi Formu

1. Sınıfınız
1.sınıf 2.sınıf 3.sınıf 4.sınıf
2. Yaşınız
17-20 21-24 25-28 29 ve üzeri
3. Cinsiyetiniz
Kadın Erkek
4. Doğum Yeriniz (İl/İlçe).....
5. Üniversite sınavında hemşirelik mesleğini tercih etmeyi istediniz mi?
a) Evet ise 5. Soruyu cevaplayınız.
b) Hayır ise 6. Soruyu cevaplayınız
c) Kararsızım
6. Hemşirelik mesleğini tercih etme neden/ nedenleriniz nelerdir?
Birden fazla cevaplayabilirsiniz.
a) İnsanları sevdiğim ve onlara yardım etmek istediğim için
b) Hemşirelik mesleğini sevdiğim ve ilgi duyduğum için
c) İş bulma imkanı kolay olduğu için
d) Anne-baba ve öğretmenlerim önerdiği ve ısrar ettiği için
e) Gelirinin iyi olması
f) Hiçbir okul kazanamayıp açıkta kalmak istemediğim için (üniversite okumak için)
g) Diğer
7. Hemşirelik mesleğini tercih etmeme nedenleriniz nelerdir? Birden fazla cevaplayabilirsiniz.
a) Mesleğin çalışma koşullarının zor olması
b) Toplumsal imajının düşük olması
c) Hastane ortamından hoşlanmadığım için
d) Toplumda değeri anlaşılamamış bir meslek olduğu için
e) İş yükü ve sorumluluğu fazla olduğu için
f) Nöbetli bir meslek olması ve aile yaşamını etkilemesi
g) Diğer
8. Hemşirelik bölümünü okumaktan memnun musunuz?
a) Evet
b) Hayır
c) Kararsızım
9. Hemşirelik eğitiminden memnun musunuz?
a) Evet
b) Hayır
9. Başarı not ortalamanız hangisidir?
a) 1.00-1.85
b) 1.86-2.28
c) 2.29-2.98
d) 2.99-4.00

Akademik Öz-Yeterlilik Ölçeği'nin (AÖYÖ) Türkçe Formu

Kendinize Ne Kadar Güveniyorsunuz?	Kendime Hiç Güvenmiyorum 1	Kendime Güvenmiyorum 2	Kendime Ne Güveniyorum Ne Güvenmiyorum 3	Kendime Güveniyorum 4	Kendime Çok Güveniyorum 5
Bir sorun karşısında kaygıyı kontrol edebilme (Açıklama: Hemşirelik eğitimi döneminde karşılaştığınız her hangi bir sorun olabilir)					
Bir sınav esnasında sakin kalabilme					
Zorluklar karşısında cesaretini kaybetmekten kaçınma					
İçsel Duygu Yönetimi Puanı:					
Sorun oluşturabilecek riskli şeyleri yaptırma konusunda arkadaş baskılarına direnme					
Sıkıldığında derse gitmeme(dersi asma)isteğine direnme					
Kaçınmanın daha iyi olacağını düşündüğün bazı şeyleri yapmanı isteyen arkadaşlarının ısrarına karşı koyma					
Cezai yaptırım olasılığı düşük de olsa kuralları çiğnemekten kaçınma					
Otomatik Kontrollü Davranış Puanı:					
Eleştirildiğinde cesaretini kaybetmeme					
Sınıf önünde kötü bir izlenim bıraktığında utanma (Açıklama: Utanma: "Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, mahcup olmak" anlamına gelmektedir)					
Görüşlerine değer verdiğin birine karşı "gaf" yaptığında duyduğun utancın üstesinden gelebilme (Açıklama: Gaf yapma: "Bilmeden yersiz bir davranışta bulunmak veya başkasını incitecek söz söylemek, pot kırmak" anlamına gelmektedir)					
Sınıf önünde zayıf yönlerin vurgulandığında utancını kontrol edebilme					
Dışsal Duygu Yönetimi Puanı:					
Gerektiğinde, diğer öğrencilerden yardım alma					
Çalışma konusunda zorluk yaşayan arkadaşına yardım etme					
Öğrenciler arasında olumlu bir atmosfer yaratmaya yardımcı olma					
Sosyallik Puanı:					
TOPLAM PUAN:					

9. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad:	Gonca AKTAY
Doğum Yeri:	
Medeni Durum:	

EĞİTİM

Derece:	Bölüm:	Üniversite:	Yıl:
Lisans	Hemşirelik	Süleyman Demirel Üniversitesi	2014-2019
Yüksek Lisans	Hemşirelikte Yönetim	Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	2019-Devam Ediyor
Doktora			

İŞ DENEYİMİ

YER:	YIL:	POZİSYON:
Acıbadem Eskişehir Hattanesi Genel Yoğun Bakım	2020-	Staf
Anadolu Sağlık Merkezi (Gebze/Kocaeli)- (John Hopkins Medicine)	2020	Stajyer
Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi, Isparta Şehir Hastanesi, Isparta Karaağaç ASM, Isparta Gülcü ASM, Isparta Hızırbey ASM, Isparta Yedişhitler ASM	2014-2019	Stajyer

SERTİFİKA

Türk İşaret Dili
İlk Yardım (MEB)
Eğitcinin Eğitimi Sertifikası

KATILIM BELGELERİ

Online Temel Düzey Spss
Online İleri Düzey Spss
Online Amos İle Ölçek Geliştirme
Online İle Yapısal Eşitlik Modeli
Online Makale Yazma Stratejileri Eğitim
Online Sağlık Alanında Anket Formu Hazırlama ve Uygulama Teknikleri Eğitimi
18.Ulusal Öğrenci Hemşireler Kongresi
Etkili İletişim ve Uyum Yönetimi
Sanerc Yoğun Bakım Hemşireliği
Acıbadem Sağlık Grubu- CPR Eğitimine Katılım Belgesi

YABANCI DİL

İngilizce (Yökdl)- 58,750/Konuşma-İntermediate

ESERLER

18. Ulusal Öğrenci KongresiSözel Bildiri- Aktay, G., Karabey, Ş. ve Uysal, S. (2019). Yaşam Boyu Öğrenmeye ve Ekip İşbirliğine Açık Bir Grup muyuz? 18.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Bildiri Kitabı, 23	2018-2019

ÜYE OLUNAN MESLEKİ KURULUŞLAR

Öğrenci Hemşireler Derneği	2019-....